

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav českého jazyka a teorie komunikace

Bakalářská práce

Kristýna Melicharová

Negace adjektiv v češtině

Negation of adjectives in Czech

Praha 2022

Vedoucí práce: Mgr. Dominika Kovářiková, M.A., Ph.D.

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Dominice Kovářkové, M.A., Ph.D. za veškeré rady a za čas, který mi během psaní práce věnovala.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 26. července 2022

Kristýna Melicharová

Abstrakt (česky):

Tématem této bakalářské práce je negace u adjektiv v češtině, která je realizovaná prostřednictvím přidání negativní předpony *ne-* k afirmativní podobě adjektiva. Cílem práce je odpovědět na otázku, zda by se v případě negovaných variant adjektiv mělo jednat o samostatné slovníkové heslo (v případě korpusu o samostatné lemma). Zvolenou metodou je analýza adjektivních protějšků na úrovni kolokací, významů, morfologie a syntaxe. Byla analyzována data ze synchronního reprezentativního korpusu SYN2020 Českého národního korpusu. Získané kolokace byly následně porovnávány s významy ve dvou výkladových slovnících (SSJČ a SSČ). Výsledky analýzy ukázaly mnohdy jemné významové nuance mezi afirmativní a negovanou variantou, objevily se i případy jiného syntaktického užití a úplné změny významu. U jiných negovaných variant nedošlo k žádné změně významu. Z toho vyplývá, že při vymezení samostatných hesel pro negované varianty by mělo být nahlíženo na jednotlivé adjektivní páry individuálně.

Klíčová slova (česky): negace adjektiv, prefix *ne-*, afirmativní varianta, negovaná varianta, kolokace

Abstract (in English):

The topic of this bachelor thesis is negation of adjectives in Czech, applied with the use of negative prefix *ne-*, which is added to the affirmative variant of the adjective. The thesis aims to answer whether in the case of negative variants of adjectives there should be separate dictionary entries (in the case of the corpus separate lemma). The chosen method is an analysis of adjectival counterparts at the level of collocations, meanings, morphology and syntax. Analysed data were collected from the synchronic representative corpus SYN2020 of the Czech National Corpus. The obtained collocations were afterwards compared with the meanings in two explanatory dictionaries (SSJČ and SSČ). The results of the analysis showed many subtle nuances of meaning between the affirmative and negative variants. There were also cases of different syntactic usage or complete changes of meaning. On the other hand, for some of the negative variants there was no change in meaning. This suggests that when defining separate dictionary entries for negative variants, each adjectival pair should be treated individually.

Klíčová slova (anglicky): negation of adjectives, prefix *ne-*, affirmative variant, negative variant, collocations

OBSAH

OBSAH	5
1 ÚVOD	7
2 POJETÍ PROBLEMATIKY NEGACE VE SLOVNÍCÍCH, V MLUVNICÍCH A V KORPUSECH	10
2.1 SLOVNÍKY	10
2.1.1 Výkladové slovníky	10
2.1.2 Encyklopedický slovník	12
2.2 MLUVNICE	13
2.3 KORPUSY	16
3 POJETÍ NEGACE V DALŠÍCH JAZYKOVĚDNÝCH TEXTECH.....	18
3.1 SÉMANTICKÉ ROZDÍLY MEZI AFIRMATIVNÍ A NEGOVANOU VARIANTOU	18
3.2 OTÁZKA VYMEZOVÁNÍ SAMOSTATNÝCH HESEL PRO NEGOVANÉ VARIANTY ..	19
4 MATERIÁL A METODA.....	22
4.1 VÝBĚR KORPUSU.....	22
4.2 VÝBĚR ADJEKTIV	22
4.3 KOLOKAČNÍ ANALÝZA	23
4.4 ANALÝZA SLOVNÍKOVÝCH HESEL V SSJČ A SSČ	24
5 ANALÝZA ADJEKTIV	25
5.1 MOŽNÝ × NEMOŽNÝ	25
5.2 ZNÁMÝ × NEZNÁMÝ	27
5.3 JISTÝ × NEJISTÝ	29
5.4 JASNÝ × NEJASNÝ.....	31
5.5 VHODNÝ × NEVHODNÝ	33
5.6 SCHOPNÝ × NESCHOPNÝ	33
5.7 CITLIVÝ × NECITLIVÝ	35

5.8	PRAVDĚPODOBNÝ × NEPRAVDĚPODOBNÝ	36
5.9	EFEKTIVNÍ × NEEFEKTIVNÍ	38
5.10	PLATNÝ × NEPLATNÝ	38
5.11	VINNÝ × NEVINNÝ	39
5.12	PŘÍZNIVÝ × NEPŘÍZNIVÝ	41
5.13	POHODLNÝ × NEPOHODLNÝ	42
5.14	STÁLÝ × NESTÁLÝ	43
6	ANALÝZA DAT	45
6.1	EXISTENCE NEGOVANÉ VARIANTY V RÁMCI DVOU FREKVENČNÍCH PÁSEM	45
6.2	KOLOKAČNÍ ANALÝZA	46
6.3	ZACHYCENÍ NEGOVANÉ VARIANTY V SSJČ A V SSČ	47
7	DISKUZE	49
8	ZÁVĚR	50
9	ZDROJ DAT	52
10	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	52
	SEZNAM PŘÍLOH	55

1 Úvod

Bakalářská práce se zabývá negací u adjektiv v češtině. Předmětem zkoumání jsou adjektivní páry se společným základem odlišující se pouze přítomností a absencí negativního prefixu *ne-*. Práce si klade několik cílů. Zaprvé je cílem zjistit, kolik procent adjektiv ve dvou frekvenčních pásmech (jedná se o nejvyšší frekvenční pásmo a střední frekvenční pásmo) má jak afirmativní, tak negovanou variantu. Předpokladem je, že čím je afirmativní varianta adjektiva frekventovanější, tím je větší pravděpodobnost výskytu její negované varianty. Zadruhé práce zjišťuje, nakolik jsou si afirmativní a negovaná varianta podobné, případně jak moc se odlišují, a to na úrovni významu a kolokací. To vede k otázce, zda se varianty natolik oddálily, že by se ve slovníku mělo jednat o dvě samostatná hesla, nebo zda se jedná o přímý zápor, a tak by měla být negovaná varianta pouze zmíněna v rámci afirmativního hesla (resp. by v případě korpusu mělo existovat jediné lemma pro obě varianty).

Motivací k výběru tohoto tématu práce byl fakt, že ač se negací adjektiv zabývají čeští jazykovědci od 2. poloviny 20. století, není dostatečně probádána. Problematické je, že na negaci není nahlíženo jednotně, lexikografové nevymezují jasná kritéria, která by vyčleňování samostatných hesel pro negované varianty určovala. To vede k nejednotnosti a nesystémovosti vymezení samostatných slovníkových hesel pro negované varianty adjektiv.

Východiskem předkládané bakalářské práce je sledování změny významu při přidání zápornky *ne-* k adjektivnímu lemmatu. V případě, že prefix *ne-* mění význam adjektiva pouze na negovaný význam, což by bylo zřejmé z podobnosti kolokací afirmativní a negované varianty, se jedná o přímou (gramatickou) negaci. Takovým způsobem je pojímána negace u sloves – negovaná slovesa jsou brána jako výsledek přímé negace afirmativní varianty, a proto ve slovnících samostatná hesla nemají. Pokud negativní předpona mění význam slova jiným způsobem, tedy přináší další významy (a tedy se pojí s jinými kolokáty), jde o lexikální negaci, a v takových případech by měla být negovaná varianta vyčleňována v rámci vlastního slovníkového hesla. Předpokladem tedy je, že kolokace jsou směrodatným ukazatelem významových diferencí mezi afirmativní a negovanou variantou. Na rozlišování jednotlivých

významů na základě kolokací a dalších kombinačních vlastností polysémního slova (sémantických asociací a koligací) poukazuje např. Hoey (2005, s. 81).¹

Obsahem teoretické části je shrnutí toho, jak na negaci nahlízejí výkladové slovníky (*Příruční slovník jazyka českého*, *Slovník spisovného jazyka českého*, *Slovník současné češtiny*) a příručky, jako je encyklopedický slovník (*Nový encyklopedický slovník češtiny*) či mluvnice (*Česká mluvnice*, *Mluvnice češtiny*, *Příruční mluvnice češtiny*, *Mluvnice současné češtiny*). Kromě slovníků a příruček je možné také sledovat teoretická východiska korpusů (*Český národní korpus*, *Pražský závislostní korpus*), která určují pravidla pro lingvistickou anotaci, např. pro lemmatizaci.

V případě výkladových slovníků a korpusů je tedy popsáno to, jak se staví k vymezení samostatných hesel (resp. lemmatizaci) pro negované varianty adjektiv, zda samostatná hesla (lemmata) pro negované varianty vymežují, či nikoli, a případně jaká jsou kritéria pro jejich výběr. Přehled doplňuje encyklopedický slovník a mluvnice, u nichž je předmětem zájmu to, zda je negace u adjektiv zařazena do kapitoly o syntaxi, morfologii či lexikologii, tedy zda je na negaci adjektiv nahlíženo jako na gramatický, či lexikální jev.

Výše zmíněné tituly a korpusy jsou dále doplněny o další jazykovědné texty, které se negací v češtině také zabývají. Vymezením samostatných hesel pro negované podoby adjektiv se věnují práce V. Kolářové (z hlediska předložkové valence) (Kolářová, 2020) a D. Kovářikové (2011). V článku V. Kolářové (2020) jsou negované protějšky afirmativů označovány jako „formy“ (A-forma a N-forma), D. Kovářiková (2011) používá označení „tvary“. Tato práce nepřebírá ani jedno zmíněné označení, a pracuje s pojmem „varianta“, aby předem neevokovala pojetí negovaného protějšku jako pouhé formy či tvaru afirmativního protějšku.

Praktická část této práce se soustředí na obecnější otázku procentuálního zastoupení negovaných variant v rámci adjektivního lemmatu, a poté blíže analyzuje čtrnáct vybraných adjektivních párů z hlediska jejich kolokací a z hlediska významů ve výkladových slovnících. Kolokace jsou získané z referenčního korpusu SYN2020, slovníkové významy jsou excerpovány ze *Slovníku spisovného jazyka českého* a *Slovníku současné češtiny*. Významy ze

¹ „The patterns of one use of a polysemous word always distinguish it from those of the other uses of the word.“ (Hoey, 2005, s. 81)

slovníků jsou následně porovnávány s doklady z korpusu. Dále jsou srovnány významy negované varianty s významy afirmativního protějšku ke zjištění významových rozdílů.

2 Pojetí problematiky negace ve slovnících, v mluvnicích a v korpusech

2.1 Slovníky

2.1.1 Výkladové slovníky

Příruční slovník jazyka českého (1938–1940, dále jen PSJČ) se věnuje záporce *ne-* v samostatném heslu. Připisuje mu dva významy. Zaprvé, záporka společně se základovým slovem neguje buď obsah celé věty (tak tomu je při popření slovesa), nebo pouze obsah jednoho slova. Následuje výčet příkladů, které nejsou dále rozčleněny podle charakteristických typů, jako tomu je v SSJČ (viz dále). Zadruhé, záporka *ne-* vytváří slova, jejichž významy jsou opačné vůči jejich kladným protějškům. Tento význam je opět doplněn o příklady a poznámku „Us. V. jednotlivá hesla“ (tedy *usus* viz jednotlivá hesla) (PSJČ, 1938–1940, s. 299). Z toho vyplývá, že autoři slovníku zařazovali negovaná slova podle úzu, ale dále nerozvádí, jak konkrétně úzus definují.

Slovník spisovného jazyka českého (Havránek a kol., 1989, dále jen SSJČ) stejně jako PSJČ (1938–1940) věnuje záporce *ne-* samostatné slovníkové heslo, v němž shrnuje to, jakým způsobem zachází se slovy, které jí začínají (Havránek a kol., 1989, s. 128). Rozděluje zápor do čtyř kategorií. Do první skupiny vyděluje *ne-* ve smyslu prostého popření významu. K tomuto základnímu popisu je navíc připojena poznámka, že při negaci přísudkového slovesa a příslovce ve funkci přísudku (*nelze*) se popírá význam celé věty. V jiných případech se neguje pouze význam daného slova, a z toho důvodu u této skupiny vymezuje tři typy.

První typ zahrnuje právě slovesa a substantiva odvozená od sloves (*neplatič*). O negovaných tvarech sloves konstatují, že se dají tvořit neomezeně, a proto je jako samostatná hesla nevymezují. U substantiv tato neomezenost vzniku neplatí, proto jsou vymezovány v rámci samostatného hesla právě tehdy, když negovaný tvar existuje.

Jako druhý typ jsou vymezeny negované tvary adjektiv a dále příslovci a substantiv, které jsou od adjektiv odvozené. Tyto případy jsou vymezovány v rámci samostatného hesla pouze „v omezeném výběru, podle stupně ustálenosti a významové samostatnosti“ (Havránek a kol., 1989, s. 128). Výběr není jinak dále upřesněn. Není například zmíněno žádné specifické kritérium, které by stupeň ustálenosti jednoznačně určoval a definoval jasné hranice. Na závěr je ještě zmíněno, že jsou negované tvary adjektiv spíše zahrnuty pod jejich kladnými protějšky.

Pod třetím typem jsou zahrnuty specifické negované tvary substantiv, která popisují opak toho, co označuje jejich kladný protějšek (např. *kuřák* × *nekuřák*, *kov* × *nekov*, ale i *Čech* × *Nečech*). Jedná se tedy o přímou negaci jejich afirmativů. O tom, jestli jsou, nebo nejsou vydělena v samostatném heslu, je rozhodováno stejně jako u druhého typu, tedy na základě stupně ustálenosti.

Odborné názvosloví je zastoupeno ve všech těchto typech. V případě, že jde o přímý zápor afirmativu, patří pod jeho heslo (*neživotný*).

Druhá kategorie zahrnuje sémantický protějšek kladného slova nebo jeho základu, avšak týká se to těch případů, v nichž se nejedná o prostý zápor, jako tomu je v první kategorii. Příkladem je substantivum *nepřítel* jako *odpůrce*, nejenom jako významový protějšek ke slovu *přítel*, a *nečistota* jako *špína*. Také se užívá pro eufemistická vyjádření (*nemladý*, *nehezký*). Záporce *ne-* v některých případech odpovídají prefixy *a-* (*nepolitický* ~ *apolitický*) a *bez-* (*neúčelný* ~ *bezúčelný*). Adjektiva patřící do této kategorie jsou vymezována v rámci samostatného hesla.

Do třetí kategorie patří taková slova, která se nevyskytují v páru se slovem bez záporky *ne-*, nebo se tento význam zásadně odlišuje. Tato slova *Nový encyklopedický slovník češtiny* pojmenovává jako negativa tantum (Strachoňová, 2017). SSJČ je vždy vymezuje zvlášť v samostatném hesle.

Ve čtvrté skupině jsou zahrnuta taková negovaná slova, která se vyskytují jen ve frazémeh typu *cestou necestou* nebo *hlava nehlava*. U těchto slov rozhoduje ustálenost daného frazému; uvádějí se pod samostatným heslem.

Ve *Slovníku spisovné češtiny* (Filipec a kol., 2006, dále jen SSČ) autoři žádnou pasáž, jež by se věnovala vymezování samostatných hesel pro negované varianty, nepřikládají. Nezmiňují se o tom v samostatném hesle, jako je tomu v SSJČ, ale ani v závěru slovníku, který pojednává o zásadách jeho zpracování. V heslech pod písmenem N je zahrnuto poměrně velké množství lemmat s prefixem *ne-*. Přitom se nejedná pouze o slova, která bez záporky neexistují (jako např. *nepřeborný*) nebo která nabývají jiných významů (např. *nemocný*, *nemyslný*). Z úvodní ani závěrečné části se tak uživatel slovníku nedozví, jakým způsobem probíhala volba při vyčleňování negovaných variant v rámci samostatných hesel.

SSČ vysvětluje pouze problematiku protikladných významů – antonym (Filipec a kol., 1989, s. 8, 644). Ta jsou vyznačena značkou „×“, která je doplněna číslem příslušného

významu, jež neguje – viz např. hesla *nepopulární* (× *populární 2*) a *nerozhodný* (× *rozhodný 2*). V případě, že se jedná o antonymum ke všem významům heslového slova, stojí závorka před prvním významem (viz např. heslo *neorganický*).

V případě PSJČ (1938–1940) a SSJČ (Havránek a kol., 1989) je vymezování samostatných hesel pro negované varianty problematické z toho důvodu, že je založeno na nejasně určených pravidlech (tedy na úzu a ustálenosti). SSČ (Filipec a kol., 1989) dokonce vymezování samostatných hesel pro negované varianty zvláště neodůvodňuje. Ani v jednom ze slovníků tak nejsou stanovena jasná kritéria, která by o vymezování samostatných hesel pro negované varianty rozhodovala. To vede k tomu, že je vymezování samostatných hesel pro negované varianty nejednotné.

2.1.2 Encyklopedický slovník

Nový encyklopedický slovník češtiny (NESČ) se problematice negace věnuje v několika heslech. Lexikální negaci se věnují hesla *Negace* (zápor) (Hajičová a Dočekal, 2017) a *Negativní shoda (záporová/negační shoda)* (Strachoňová, 2017). Negace je v NESČ definována obecně jako „operace, která neguje pravdivostní podmínky kladné (oznamovací) věty“ (Hajičová a Dočekal, 2017). Autoři obou hesel vysvětlují negaci jako morfosyntaktický prostředek pro vyjádření opaku kladné podmínky. Způsob morfosyntaktického vyjádření negace je různý (Hajičová a Dočekal, 2017). To, kterými způsoby se negace realizuje, je rozebráno v hesle *Typologie negace* (van der Auwera, Veselinova a Dočekal, 2017).

Negace je rozdělena do tří kategorií podle toho, jak ji standardně pojímají české mluvnické (Hajičová a Dočekal, 2017). První kategorií je negace větná, v níž se neguje predikát. Dalším typem je negace členská, která se vyjadřuje zpravidla částicí *ne* (ve skutečnosti se nemusí týkat pouze jednoho členu). A jako poslední je vymezena lexikální negace, která je realizovaná morfémem *ne-* (*nevoják, nekuřák*, již zmíněná negativa tantum) (Strachoňová, 2017), který se užívá i u sloves (Hajičová a Dočekal, 2017). Lexikální a gramatická negace jsou realizovány pomocí morfologie, členská negace prostřednictvím volného morfému. Tyto dva typy realizace jsou nejrozšířenější (van der Auwera, Veselinova a Dočekal, 2017).

V hesle o negativní shodě je vydělována lexikální a gramatická negace. Lexikální a gramatická negace pomáhají utvářet význam celé větné skladby a přispívají k jejímu pochopení. Gramatický zápor znamená popření významu pouze predikátového slovesa. Tedy

negace ostatních slovních druhů je chápána jako negramatická. Obě negace jsou vnímány jako morfologické (Strachoňová, 2017).

2.2 Mluvnice

Česká mluvnice Bohuslava Havránka a Aloise Jedličky z roku 1951 se negaci zvláště vůbec nevěnuje (Havránek a Jedlička, 1951).

Mluvnice češtiny (Dokulil a kol., 1986) zmiňuje produktivnost předpony *ne-* v části mluvnice věnované slovo tvorbě. Zařazuje toto tvoření pod kategorii modifikační (adjektiva odvozená z adjektiv). Uvádí, že tak lze učinit s jistými výhradami. Tvoření slov pomocí odvozování záporky *ne-* hodnotí jako nejproduktivnější slovo tvorný typ adjektiv. Autoři zmiňují, že se jedná o popření významu adjektiva, ze kterého je utvořeno, a tím vzniká kontrastní význam. Tedy negování pomocí záporky *ne-* chápou pouze jako prosté popření významu (Dokulil a kol., 1986, s. 382).

Skupinu adjektiv, ke které lze přidat prefix *ne-*, hodnotí *MČ* jako prakticky neomezenou. K tomu je připojena poznámka o tom, že nejčastěji bývají základem adjektiva domácí jakostní (kvalitativní), méně často pak relační (vztahová).² Ke stejnému závěru se ve svém článku o slovo tvorných adjektivních kontrastech přiklání i V. Červená (1979, s. 240–244).

Opačný názor o neomezeném tvoření negovaných adjektiv vyjadřuje ve své práci *On Negation in Czech* A. Rechzieglová (1995). Píše, že by se tento výrok měl zpřesnit, protože neplatí stoprocentně. Příkladá čtyři skupiny adjektiv rozdělené podle významu, které se tomuto tvrzení vymykají. Přidání záporky *ne-* není možné u adjektiv, která mají negativní význam (*smutný, ošklivý*). V češtině také není možné negovat adjektiva popisující barvy – **nezelený*, a adjektiva, která sémanticky odpovídají superlativům – **nemimořádný*. Záporku nelze přidat ani k adjektivům, která Rechzieglová definuje jako „adjectival diminutives“, která mohou být srovnávaný se superlativy – **nehubeňoučký* (Rechzieglová, 1995, s. 18–19).

² Kvalitativní (nebo také jakostní) adjektiva jsou popsána jako ta adjektiva, která označují vlastnost jako kvalitu (např. *velký, tmavý*), zpravidla jsou stupňovatelná. Naopak relační (vztahová) adjektiva popisují vlastnost jako vztah (např. *severní*), většinou se nestupňují. (Adam, 2017, s. 64)

To, že možnost negace není neomezená, potvrzuje i korpusový výzkum D. Kovářikové, která ve svém článku uvádí, že jak afirmativní, tak negovaná varianta z vybraného vzorku 9 000 adjektiv je doložena pouze u 36 % (Kovářiková, 2011, s. 279).³

Naproti tomu *Příruční mluvnice češtiny* (1995) řeší problematiku záporu v kapitole o syntaxi, nikoliv v kapitole o slovo tvorbě (Grepl a kol., 1995, s. 548–554). Vymezuje zápor mluvnický, jenž je dále rozdělen na zápor větný a členský, a zápor lexikální. Větná negace je realizována prostřednictvím záporky *ne-*, která se přidává k přísudkovému výrazu. Jeho funkce je totální – neguje celou výpověď. Členský zápor se vyznačuje přidáním částice *ne* k jinému větnému členu. Může být ale také vyjádřen jinými výrazy: knižními, jako je *nikoli(v)*, nebo hovorovými, citoslovečnými výrazy typu *houby*, *starou belu* apod. Jeho funkce je parciální, tedy neguje pouze určitou část výpovědi (Grepl a kol., 1995, s. 550–551).

Ve stejné části mluvnice, v části o syntaxi, se také řeší zápor lexikální (slovní), a to ve vztahu k záporu mluvnickému. Autoři konstatují, že se týká substantiv, adjektiv a příslovcí. Realizuje se prostřednictvím prefixů *ne-*, *a-*, *anti-*. Tato slova PMČ označuje jako záporná slova. PMČ tento typ totiž k záporu mluvnickému přirovnává a dokládá toto tvrzení na příkladu: *Pavel je nerozvážný. – Pavel není rozvážný* (Grepl a kol., 1995, s. 550). V případě, kdy se setká zápor lexikální a mluvnický, dochází ke zrušení negace (*To ovoce není nezralé.*). Užívá se také, když „mluvčí chce říct, že platí stav věci kladný a přitom není ochoten převzít závazek, že tento kladný stav věci je platný“ (Grepl a kol., 1995, s. 550). Tento jev je označen jako dvojí zápor a vyložen tak, že platí klad, avšak s jistou výhradou. Příkladem je věta *Ten dopis není nečitelný*, čímž mluvčí myslí, že je čitelný, ale ne zcela.

PMČ jako slovní zápor označuje i případy, které jsou realizovány prostřednictvím antonym (např. *Je ošklivě. – Není hezky.*). Tomu se věnuje kapitola o opozitnosti v lexikologické části mluvnice (Grepl a kol., 1995, s. 86). Tedy lexikální zápor není interpretován tak, že se realizuje pouze prostřednictvím prefixu *ne-*, ale je rozlišován i čistě na sémantické rovině slov. Komplementární opozitnost se blíží v určitém smyslu gramatické negaci (tedy negaci slovesa), protože stejně jako negace vymezuje dva póly, které nepřipouští

³ Avšak nedoložitelnost negovaných tvarů v korpusu se nerovná jejich neexistenci, případně nemožnosti jejich vytvoření. Z toho, že se ani v korpusu, jenž má více než 100 milionů tokenů, negované varianty nevyskytují, vyplývá buď to, že tendence k jejich užití je malá, nebo že negovaná varianta se netvoří vůbec. Mezi těmito možnostmi ale není možno na základě nedoloženosti spolehlivě rozhodnout. Potenciál existence negované varianty také ovlivňuje frekvence.

žádnou jinou možnost, a tento vztah je nazýván jako kontradiktorický (*spí × nespí ~ spí × bdí*).

Mluvnice současné češtiny (2015) se negaci zvlášť nevěnuje. Na toto téma naráží v lexikologické části mluvnice v kapitole o základních sémantických vztazích v podkapitole o opozitnosti (Cvrček a kol., 2015, s. 94–95). Opozitnost dělí na čtyři typy – u druhého z nich je krátká zmínka o negaci: autoři uvádějí, že negace má blízko ke komplementaritě (neboli kontradiktorické opozitnosti), protože tato opozitnost „se vzájemně doplňuje, pokrývá celý obsah nadřazeného pojmu a nenechává žádný prostor pro přechodové členy“ (Cvrček a kol., 2015, s. 95). To znamená, že platí jedno, anebo druhé (*spí × nespí*). V tom panuje shoda s PMČ (Grepel a kol., 1995).

V části mluvnice o slootovorbě v kapitole o derivaci se ve výčtu prefixů *ne-* objevuje u substantiv, adjektiv, sloves a příslovcí. Ve výčtu prefixů sloves je k tomu uvedena poznámka, že případy negace, a to nejčastěji právě u sloves, zpravidla nebývají klasifikovány jako jev slovotvorný. Zároveň uvádí, že se autoři mluvnice rozhodli prefix *ne-* ve výčtu slovotvorných morfémů uvádět u všech jmenovaných slovních druhů a na jeho existenci pouze poukázat (Cvrček a kol., 2015, s. 115).

MSC se v kapitole o morfologii věnuje vymezení gramatických kategorií a problematice, co by v jejich rámci mělo být zahrnuto. Nabízí se otázka, zda by právě negace mohla být gramatickou kategorií. Autoři vymezují tři kritéria, která definují, co do gramatických kategorií patří. Zaprvé se jedná o ustálenost a obecnost významů, které gramatické kategorie vyjadřují, tedy jsou (téměř) shodné a platné pro danou skupinu. Zadruhé jsou realizovány „relativně malým počtem formálních prostředků (v češtině zejména koncovkami)“ (Cvrček a kol., 2015, s. 115) – to znamená např. použití stejných koncovek pro určitý pád apod. Zatřetí platí, že daný mluvnický význam by měl být platný pro skupinu slov (pro jeden nebo více slovních druhů) (Cvrček a kol., 2015, s. 154–155).

Avšak z těchto kritérií se některé kategorie, v některých přístupech pojímané jako gramatické, vychylují. Příkladem je kategorie stupňování, která se rozlišuje u adjektiv a příslovcí. Nesouhlasí především druhé a třetí kritérium. Druhé nespĺňuje proto, že se sice používají opakovaně podobné slovotvorné postupy (prefix *nej-* a sufixy *-ější, -ší, -čí*), ale zároveň se uplatňují i jiné. Třetí pravidlo nespĺňuje z toho důvodu, že stupňované tvary jsou doložené pouze u zhruba 6 % adjektiv. I v tomto případě je nutné myslet na již zmíněnou

problematiku ohledně doložitelnosti v korpusu a skutečné existence (viz poznámku pod čarou č. 3). Autoři závěrem uvádějí, že zařazení takového typu gramatických kategorií je na uvážení každé mluvnice.

Při aplikování analogického postupu na negaci lze dojít k následujícímu závěru: splňuje první dvě zmíněné podmínky, avšak třetí neplatí. Negace adjektiv je v tomto ohledu podobná stupňování adjektiv (ač je v korpusu výrazně častěji doložená) (Kováříková, 2011, s. 275).

2.3 Korpusy

V příručce *Českého národního korpusu* (wiki.korpus.cz) se autoři věnují i problematice negace. Obecně se záporu dotýká článek o lemmatizaci v části *Sublemmata jako zástupci oddělených, ale úzce souvisejících paradigmát* (Cvrček a Richterová, 2022). Podrobněji se negovanými variantami zabývá článek o lemmatizaci negovaných forem (Cvrček a Richterová, 2020b). Vysvětluje, jak je zacházeno s negovanými variantami substantiv, adjektiv, sloves a příslovcí.

Ty negované varianty adjektiv a příslovcí, které se negují pravidelně, jsou lemmatizovány pod kladným tvarem, ale ve své charakteristice sublemmatu mají vyznačenou negaci. Tato charakteristika je vyznačena na samostatné pozici v rámci morfologické značky (tagu) – konkrétně je na jedenácté pozici, a je zaznamenávána pomocí tří značek. Pro afirmativ platí označení „A“ (tedy varianta bez zápornky *ne-*), „N“ znamená negaci (tj. varianta s *ne-*), anebo se zapisuje pomocí pomlčky, která značí, že se u daného lemmatu zápor neurčuje (Cvrček a Richterová, 2020a). Tvary adjektiv a příslovcí, které jsou chápány jako „osamostatněné původně negativní“, mají zvláštní lemma a v tagu zaznamenanou afirmaci (Cvrček a Richterová, 2022).

Článek o lemmatizaci negovaných forem podrobněji rozvádí další typy adjektiv a příslovcí (Cvrček a Richterová, 2020b). Jejich lemmatizaci řeší podobně. Obecně pro adjektiva a příslovce platí, že varianty se zápornkou *ne-* jsou lemmatizovány podle toho, jaký mají sémantický vztah ke svému kladnému protějšku. Autoři rozlišují čtyři typy vztahů. Vysvětlují každý typ synekdochicky jednou dvojicí: „varianta s prefixem *ne-*“ – „varianta bez prefixu *ne-*“, případně jedním slovem (*neustálý, nestranně*).

První typ zahrnuje dvojici *nešťastný – šťastný*, v níž negovaná varianta je přímý významový opak afirmativní varianty. Negovaná varianta se lemmatizuje jako afirmativ (*šťastný*) a skutečnost, že se jedná o negovanou variantu, je zachycena na jedenácté pozici morfologické značky („N“) a prostřednictvím sublemmatu (*nešťastný*). Takto je lemmatizovaná většina adjektiv.

Další typ zahrnuje skupinu adjektiv, která se natolik významově oddálila od té afirmativní, že ji nelze užít v tomtéž kontextu (např. *ne/sporný: To je nesporná/*sporná výhoda projektu.*). V takovém případě se každá varianta lemmatizuje zvlášť. Obě varianty mají v tagu na jedenácté pozici „A“. Třetí skupina se týká adjektiv, jejichž negovaná varianta převažuje – tedy je významně frekventovanější než afirmativní varianta. To se týká například dvojice *nevyzpytatelný – vyzpytatelný*. Afirmativní varianta se využívá pouze sekundárně, a to většinou také v negativním kontextu (např. *těžko vyzpytatelný*). Čtvrtá skupina zahrnuje adjektiva, u nichž afirmativní protějšek neexistuje (případně je zastaralý, nebo se naopak jedná o neologismus) – proto jsou lemmatizována včetně záporky a zároveň je na jedenácté pozici „A“.

Pražský závislostní korpus (PDT) pracuje s negací podobně. Rozlišuje dva typy negace (a afirmace): lexikální a syntaktickou. Lexikální negace je pojímána tak, že záporná podoba slova vzniká prostřednictvím negačního morfému – záporky *ne-*, který je přidán ke kladné podobě slova. To se týká substantiv, adjektiv a příslovcí. Syntaktická negace je chápána jako přidání záporky *ne-* ke slovesu, nebo jako částice *ne* (případně *nikoli/v*, v afirmativu *ano*), která popírá doplnění ve větě, nebo je použita v odpovědi (Mikulová a kol., 2005, s. 424).

PDT pracuje s gramatémem negace, který nabývá dvou hodnot, a to *neg0* v případě kladného slova, a *neg1* v případě slova záporného. Vyplňuje se u některých pojmenovacích sémantických substantiv, u pojmenovacích sémantických adjektiv a u stupňovatelných i nestupňovatelných pojmenovacích sémantických příslovcí, která lze negovat. Posesivní adjektiva do této skupiny nejsou zařazena, pracuje se s nimi podle substantiva, od kterého jsou odvozena (Mikulová a kol., 2005, s. 64).

Obě varianty (afirmativ a negace) jsou zachyceny kladným t-lemmatem. Gramatém negace je pak vepsán k uzlu daného lemmatu a vyjadřuje, v jaké formě se slovo vyskytlo. Prefix *ne-* neznamená automaticky hodnotu *neg1*: tato hodnota je zapsána pouze v případě, že se jedná o negativní protějšek existujícího kladného slova. Jako příklady uvádí *nekalé úmysly*

[negation=neg0; t_lemma=nekalý] a *krása nesmírná* [negation=neg0; t_lemma=nesmírný]. Zároveň při hodnocení negace myslí na kontextovou negaci a na adjektiva, která jsou negována za specifických podmínek, protože ta mohou působit problematičtěji (např. *český – nečeský*). Gramatem negace může být proto použit u všech pojmenovacích sémantických adjektiv (Mikulová a kol., 2005, s. 66).

3 Pojetí negace v dalších jazykovědných textech

3.1 Sémantické rozdíly mezi afirmativní a negovanou variantou

Lexikálním kontrastům v češtině se věnuje V. Červená ve svých dvou článcích. Vychází ze SSČ a SSJČ a shrnuje základní vztahy antonymie, komplementárnosti a konverze (Červená, 1979, s. 121–125). V článku o slootovorných kontrastech adjektiv řeší problematiku jejich slootovorby a vymezuje skupiny adjektiv podle toho, pomocí kterého prefixu, případně komponentu, byla vytvořena (Červená, 1979, s. 240–244).

V. Červená uvádí, že nejfrekventovaněji se slootovorné kontrasty vyskytují v párech, v nichž je negovaná varianta tvořena zápornkou *ne-*. Konstatuje, že „potenciálně je možno vytvořit protějšky téměř ke všem adjektivům, zejména kvalitativním“ – s tím se shoduje s *Mluvnici češtiny*, jak je uvedeno výše (Červená, 1979, s. 240–244).

V rámci této skupiny vyděluje několik druhů podle toho, jak zápornka *ne-* ovlivňuje sémantiku slova. Do první patří ta adjektiva, u nichž dochází k prostému popření (*alkoholický × nealkoholický*). Příkladem pro druhou skupinu je adjektivum *nevelký*, který vyjadřuje pouze „malou míru vlastnosti základního adjektiva“ (Červená, 1979, s. 240–244). V. Červená uvádí, že se jedná o kontrární pojem – J. Filipec ve svém článku popisuje tuto adjektiva jako mezipozice pojmů kontrárních (Filipec, 1994). D. Hradilová mluví o nerovnováze mezi těmito dvěma členy (Hradilová, 2013, s. 70–71).

Další typ představují ty páry, které mají různé přípony. Typicky se tato rozdílnost objevuje u přípony *-telný* (*slyšitelný × neslyšný*), ale i u jiných, jako je například *stranický × nestranný*. Autorka avšak nezmiňuje, že v těchto případech se nejedná o prosté popření, ale o výraznou změnu významu.

Existuje také skupina adjektiv, u nichž zápornka nemění význam, protože adjektivum bez zápornky není doloženo. Příkladem jsou dvojice *nestvůrný × *stvůrný* a *nevraživý × *vraživý*, do této skupiny patří i slova *nejapný, nelitostný* a *nemotorný*.

Jako poslední zmiňuje skupinu, u níž dochází k významovým posunům: příkladem je formální kontrast (*nevýslovný* × *výslovný*), anebo vytváření samostatného lexikalizovaného významu, stylisticky odlišného (*nekřesťanský*).

Tomuto jevu (výrazný významový posun) se věnuje ve svém článku i D. Hradilová a nazývá jej sémantická asymetrie (Hradilová, 2013, s. 70). Shrnuje, že se protikladné vztahy dají realizovat dvěma způsoby. Jsou jimi přímá negace (realizace prostřednictvím negačních slovotvorných formantů, tedy např. záporkou *ne-*) a lexikalizované vyjádření opačného významu (tj. dvě samostatné lexikální jednotky; např. *čistý* × *špinavý*). Zmiňuje, že tato asymetričnost se nejvíce týká negovaných adjektiv tvořených prefixem *ne-*, které avšak s významem afirmativní varianty vůbec nesouvisí. Tyto protějšky totiž splňují aspekt párovosti pouze formálně, ale významově si neodpovídají – jsou to ty případy, kdy se jeden z významů výrazně odchýlil od toho druhého (např. *únavný* – *neúnavný*). Hradilová pro tento jev používá označení nepravá opozice (Hradilová, 2013, s. 74).

Sémantické asymetrii se věnoval i J. Filipec (1994, s. 124–126). Uvádí zajímavý příklad dvojice *přímý* × *nepřímý* v matematické terminologii. Adjektivum *přímý* je označení pro jeden úhel. Jeho varianta se záporkou *ne-* je na rozdíl od toho označení pro všechny ostatní úhly.

E. Lotko v souvislosti s tímto jevem píše o „zúžení sémantického pole záporných odvozenin“ (Lotko, 1973, s. 27). Je to z toho důvodu, že v některých případech nejde negovat význam afirmativního protějšku. Jako příklad uvádí spojení *je mu každá koruna dobrá a byl tam dobré půl hodiny*. Lotko zmiňuje, že možnost a nemožnost negovat určité významy se odvíjí také od toho, jakou skutečnost dané adjektivum popisuje (Lotko, 1973, s. 27).

3.2 Otázka vymezení samostatných hesel pro negované varianty

Vztahu mezi afirmativní a negovanou formou adjektiv a substantiv z hlediska jejich valence se ve své studii věnovala V. Kolářová (2020). Její výzkum je založený na otázce, zda je možné afirmativní a negovanou podobu daného slova shrnout pod jedno heslo, nebo jestli si obě podoby zaslouží samostatné heslo.

Přináší shrnutí, jak se s negací pracuje v odborné literatuře. Mluví o třech typech, které by měly být vyčleněny. Zaprvé se jedná o negativa tantum (*nehorázný* nebo výše zmíněné *nejapný*). Zadruhé jsou to ty podoby, které se v jednom ze svých významů lexikalizovaly,

a nevytváří tedy přímý protějšek k afirmativní podobě (*možný* × *nemožný* ve smyslu *neschopný*). Do třetí skupiny patří ta slova, která mají úplně odlišný význam (*mocný* × *nemocný*).

Kolářová se zabývá tím, jak se k lemmatizaci staví korpusová anotace a valenční slovníky. Zaznamenává tři přístupy: slovníky, které negované podoby nezohledňují (*Valenční slovník NomVallex I.*), slovníky, jež negované podoby zahrnují do stejného hesla k afirmativním podobám (*PDT-Vallex*), a jako poslední slovníky, které s negovanými podobami zachází v rámci samostatných hesel (*Slovník slovesných, substantivních a adjektivních vazeb a spojení*).

Dochází k závěru, že pokud negovaná podoba existuje, většinou má shodnou předložkovou valenci. Uvádí, že u více frekventovaných adjektiv (a substantiv) s dostatečným počtem valenčních doplnění by vymezení samostatných hesel pro negované varianty docházelo ke zbytečné redundanci, avšak u méně frekventovaných slov by se mělo ke každému případu přistupovat individuálně. Pokud by se tyto dvě varianty od sebe valenčně výrazně lišily, mělo by podle Kolářové jít o dvě samostatná hesla. V opačném případě by mělo být heslo afirmativní varianty doplněno o poznámku ohledně existence a frekvence negované varianty.

Otázkou vymezení negovaných variant v rámci samostatného hesla se zabývá článek D. Kovářikové, L. Chlumské a V. Cvrčka (Kovářiková, Chlumská a Cvrček, 2012). Kladou otázku, zda je dané slovo pouze formou slova základového, nebo nový lexém. Ve druhém případě by se mělo jednat o samostatné heslo. Autoři také zmiňují, že negované tvary jsou ve slovnících řešeny různě. V některých případech se jedná o samostatná hesla, jindy jsou negované varianty součástí afirmativní varianty. Jednotné řešení je stanovenou pouze u sloves – součástí slovníku je pouze afirmativní varianta.

Článek se zabývá také otázkou toho, jestli by měla být negace v češtině pojímána jako gramatická kategorie. Nekonzistence vymezení negovaných variant v samostatném hesle totiž vychází z rozdílnosti pojetí negace. Dochází k tomu, že negace v češtině má různé vlastnosti u rozdílných slovních druhů. V případě adjektiv podle autorů platí, že čím vyšší frekvence afirmativní varianty, tím vyšší je pravděpodobnost výskytu negované varianty. Z toho vyplývá, že v těchto frekventovanějších případech by k negaci adjektiv mohlo být přistupováno jako ke gramatické kategorii.

Autoři zmiňují, že dalším možným kritériem při rozhodování o vymezení samostatných hesel pro negované varianty jsou kolokace. Avšak zmiňují, že kolokace nepřináší dostatečně jasné řešení, protože se běžně liší nejenom pro odlišné lexémy, ale i pro různé tvary slov (a to se týká nejen negovaných a afirmativních adjektiv, ale různých slovních druhů). Problematické je, že ne vždy je možné jednoznačně určit, z jakého důvodu se kolokace odlišují.⁴

Tomu ale neodpovídá korpusový výzkum této práce. Kolokáty totiž jasně odkazují k jejich významům a pomáhají je rozlišit. V mnohých případech jsou příklady kolokací klíčové pro pochopení významových diferencí, zejména nuancí mezi jednotlivými výklady. Kolokáty se výrazně odlišují právě mezi afirmativní a negovanou variantou, ať už v tom ohledu, se kterými slovními druhy se nejčastěji pojí, nebo v tom, jaké přináší konotace (např. negované varianty se častěji pojí s expresivními slovy).

Závěrem autoři shrnují, že negovaná varianta adjektiv by měla být vymezena zvlášť v rámci samostatného hesla v závislosti na jeho frekvenci, posunu významu a koncepci daného slovníku.

To částečně odporuje závěru, ke kterému dochází D. Kovářiková (2011) ve svém článku *Gramatická kategorie negace*. Uvádí, že u adjektiv a sloves se negovaná varianta může pokládat za tvar, a proto nepotřebuje svoje slovníkové heslo. Z toho se vymykají pouze ta slova, u kterých se negovaná varianta významově výrazně odchytila od afirmativní varianty, a to ve všech kontextech. V takovém případě by negovaná varianta měla být vymežována zvlášť v rámci samostatného hesla.

Tento závěr je problematický z toho důvodu, že u většiny adjektiv s oběma variantami negovaná varianta zahrnuje více než jeden význam, a obvykle jeden z nich (mnohdy i nejenom právě jeden z nich) je přímou negací afirmativní varianty, naopak některé významy se odchytily. Proto se negovaná varianta v některých kontextech od afirmativu výrazně odchytila, v jiných nikoli. Z důvodu odchylení negované varianty od té afirmativní by mělo dojít k vymezení samostatného hesla, avšak k jednotlivým párům by mělo být přistupováno individuálně, aby v případě, že negovaná varianta vyjadřuje pouze přímou negaci, nedocházelo ke zbytečné redundanci.

⁴ Příkladem je singulár a plurál slova papír. Pro singulár jsou nejčastější kolokace *pečicí papír*, *toaletní papír* a *list papíru*, pro plurál jsou to kolokace *cenné papíry*, *rozvodové papíry* a *listovat papíry*.

4 Materiál a metoda

4.1 Výběr korpusu

Korpus SYN2020 byl vybrán z toho důvodu, že se jedná o nejaktuálnější reprezentativní a referenční synchronní korpus psané češtiny (Cvrček a Richterová, 2022). Korpus SYN2020 má velikost 100 milionů pozic bez interpunkce (s interpunkcí je to zhruba 122 milionů pozic).

4.2 Výběr adjektiv

Pro výzkum negace u českých adjektiv bylo vybráno 14 adjektiv, která odpovídají stanoveným kritériím (frekvence v korpusu a poměr afirmativní a negované varianty, viz níže). Adjektiva byla vybrána na základě frekvence. Je to z toho důvodu, že frekvence je v korpusovém výzkumu považována za základní hodnotu, která má významný vliv na popis jazyka (Cvrček a Richterová, 2021). Frekvence určuje statistickou důležitost daného jevu – na jejím základě se určuje také povaha daného jevu. Rozhodující je například v hodnocení alternativních jevů, slouží i k rozhodování o jádru slovní zásoby, k posuzování kolokací apod. (Cvrček a Richterová, 2021). Zpravidla platí to, že čím je jev frekventovanější, tím spíše souhlasí s jazykovou normou, a tak reflektuje kodifikaci (Šormová a Šebesta, 2019, s. 19).

Při rozhodování o výběru adjektiv byla použita absolutní frekvence, protože data byla získávána pouze v jednom korpusu, a tedy nebyla porovnávána s jinými daty.

Pomocí CQL dotazu [tag="A.*"] byl získán přehled všech adjektivních lemmat. Bylo analyzováno dohromady sto adjektiv ze dvou frekvenčních pásem – z frekvenční špičky (v tomto případě prostá frekvence představuje od 191 700 do 20 835 výskytů ve 100 milionech slov; viz Příloha 1) a ze středního frekvenčního pásma (tedy s frekvencí těsně pod 5 000: konkrétně 4 974–4 442 výskytů; viz Příloha 2).

U každého z této stovky adjektiv bylo následně pomocí dotazu [lemma="konkrétní adjektivum"&word="ne.*"&word!="nej.*"] zjišťováno, zda má svůj negovaný protějšek vzniklý přidáním zápornou *ne-*. U adjektiv *jasný* a *jistý* byl dotaz pozměněn kvůli počátečnímu písmenu tímto způsobem: [lemma="jasný|jistý"&word="ne.*"&word!="nejj.*"]. Část dotazu word!="nej.*"

a word!="nejj.* (u slov začínající na písmeno *j*) zajišťuje to, aby se ve výskytech neobjevovaly superlativy, ale pouze výskyty negované varianty.

Počet výskytů afirmativních variant byl dále porovnáván s počtem výskytů negovaných variant. Kolokační analýza může být prováděna, jen pokud je k dispozici dostatečné množství dokladů. Jako smysluplná hranice se jeví poměr mezi negovanou a afirmativní variantou 5:100. To představuje, kolik procent zaujímá negovaná varianta v celkovém množství afirmativních a negovaných variant. Při nižším počtu výskytů by nebylo možné provést kolokační analýzu.

V nejvyšším frekvenčním pásmu má 31 adjektiv, tedy tři pětiny adjektiv, jak afirmativní, tak negovanou variantu. U středního frekvenčního pásma je situace jiná a zároveň vyrovnanější v tom ohledu, že negovanou variantu má 50 % vybraných adjektiv (tedy 25 adjektiv).

Obě kritéria, tedy 1) existence negované varianty a 2) alespoň 5 % negovaných variant, splnilo z původně zkoumané stovky celkem 14 dvojic adjektiv: z nejvyššího frekvenčního pásma jich je 6, ze středního 8. Ostatní adjektiva buď vůbec nemají negovanou variantu, nebo se vyskytuje velmi vzácně (v méně než 5 % případů).

Při určování existence a neexistence negace byla vymezena hranice deseti výskytů. Ve většině případů, kdy je frekvence nižší než 10, se totiž jedná o hapaxy (tj. pouze jediný výskyt tvaru v celém korpusu), u některých slov šlo o překlep, tvar byl nesprávně zapsán (vynechané písmeno *j* v superlativu). V ještě jiných případech se negovaná varianta vyskytla sice několikrát, ale pouze v jediném textu, důvodem výskytu je tedy autorská kreativita. Tato informace je uvedena vždy u příslušného adjektiva v tabulce v příloze č. 1 a 2 v poznámce.

4.3 Kolokační analýza

Čtrnáct vybraných adjektivních dvojic bylo dále analyzováno z hlediska kolokací. Potenciální kolokáty byly vyhledány prostřednictvím funkce Kolokace v korpusovém vyhledávači KonText. Kolokace byly vyhledány v kontextu od tří pozic vlevo do tří pozic vpravo od vyhledaného adjektiva a byly seříděny podle asociační míry logDice (viz heslo *Asociační (kolokační) míry* v korpusové wiki (Cvrček a Richterová, 2019)). Bylo zkoumáno padesát prvních potenciálních kolokátů. V případě méně frekventovaných adjektiv byl tento seznam doplněn o potenciální kolokáty seřazené podle absolutní frekvence. Výsledky analýzy

jsou zobrazeny v příloze č. 3 až 16. Barevně jsou rozlišeny slovní druhy, aby bylo patrné, se kterými slovními druhy se jednotlivá adjektiva pojí.

4.4 Analýza slovníkových hesel v SSJČ a SSČ

Adjektiva a jejich kolokáty byly dále porovnávány se slovníkovými hesly ze *Slovníku spisovného jazyka českého* (Havránek a kol., 1989) a ze *Slovníku spisovné češtiny* (Filipec a kol., 2006), pokud se v těchto slovnících vyskytly. Předmětem zájmu bylo i to, zda negované varianty měly ve slovnících vymezeno samostatné heslo. Následně byly ve slovníkových heslech zkoumány odlišnosti významů mezi afirmativní a negovanou variantou pro zjištění toho, nakolik se negovaná varianta odchýlila od té afirmativní.

Kolokační analýza má za cíl následně porovnat slovníkový popis s korpusovými daty, a na základě tohoto srovnání případně navrhnout, jaká kritéria by byla vhodná pro rozhodnutí, zda je, nebo není třeba vymežovat samostatné slovníkové heslo i pro negovanou variantu.

5 Analýza adjektiv

Obsahem této kapitoly je podrobná analýza 14 dvojic adjektiv. Každý z párů je rozdělen na A-variantu (afirmativní variantu) a N-variantu (negovanou variantu). U každého adjektiva proběhlo hledání relevantních kolokátů v prvních padesáti kolokátech nabízených korpusovým manažerem KonText. Dalším krokem bylo vyhledání obou variant ve slovnících SSJČ a SSČ (viz tabulka 1), zjištění, zda má negovaná varianta vlastní slovníkové heslo, a následné posouzení blízkosti nebo odlišnosti významů mezi afirmativní a negovanou variantou. Na závěr je doplněno srovnání slovníkového záznamu s korpusovými daty.

5.1 možný × nemožný

A-varianta:

Afirmativní varianta se ve většině případů (32 078 výskytů ze 43 842) vyskytuje v pozici predikativní: spojení *je možné*. Zhruba v pětině případů za tímto spojením následuje spojka *že*. V tomto případě nastává problém s tím, že některé tvary sloves jsou negované, tedy jde o spojení *není možné*, což je lemmatizováno stejně jako kladný význam pod infinitivem *být*, a v seznamu kolokací tak spadá do afirmativní varianty. V náhodném vzorku sta výskytů se negovaný tvar slovesa *být* vyskytuje 18×, což je téměř jedna pětina případů. V menšině případů se vyskytuje adjektivum v predikativní pozici spolu se slovesem *být* v podmiňovacím způsobu (*aby bylo možné*).

Ve spojení s deseti substantivními kolokáty se adjektivum *možný* vyskytuje v atributivní pozici: stojí před substantivy *řešení, způsob, riziko, varianta, míra, scénář, příčina, využití, cesta* a *důsledek*. Z tohoto se vymyká pouze substantivum *případ*, kdy se většinou míní, že v nějakém případě něco bylo (případně nebylo) možné.

Kolokát, který se používá pouze s afirmativní variantou adjektiva, je lemma *všechn*, nejčastěji je to spojení *všechno možné* ve smyslu většího, případně rozmanitějšího množství alternativ, které není přesně ohraničené.

V seznamu možných kolokátů se taky vyskytují čtyři adjektiva. Dvě z nich si významově odpovídají – *maximální* (*maximální možný*) a superlativ lemmatu *vysoký* (*nejvyšší možný*). Třetí z nich odkazuje k výčtu alternativ (*další možný*) a poslední z nich naopak k omezenosti daného výběru (*jediný možný*). Všechna tato adjektiva se typicky vyskytují

pouze s afirmativní podobou adjektiva *možný* (**maximální nemožné*, **nejvyšší nemožné*, **další nemožný*, **jediný nemožný*).

SSJČ udává čtyři významy. První význam je popsán jako případ, který může být vůbec uskutečněný. Druhý význam je vyložen jako takový, který může nastat a se kterým je potřeba počítat. Těmito dvěma významům odpovídají korpusové výsledky. Třetí význam vykládá adjektivum jako *přijatelný* nebo *snesitelný* (*nebyl ve společnosti možný*). Poslední z významů je označen jako zastaralý a nářeční: *možný* ve smyslu *zámožný* (*možná nevěsta*). Jak ale ukazují korpusová data, ve třetím ani čtvrtém významu se adjektivum v dnešní době již nepoužívá – z tohoto hlediska by i třetí význam mohl být tedy hodnocen jako zastaralý.

Novější SSČ připouští pouze dva významy. Ty odpovídají prvnímu a druhému významu SSJČ. Druhý a třetí význam vůbec nezmiňují.

N-varianta:

Negované variantě skoro v polovině případů předchází příslovce, které adjektivum rozvíjí. V padesáti prvních kolokátech se příslovce v antepozici objevuje 18×, tedy ve více než jedné třetině kolokací. Tato příslovce obvykle konkretizují míru (*prakticky, takřka, téměř, skoro, zdánlivě, naprosto, absolutně, zcela, úplně*, dále víceslovné příslovce *v podstatě* – lemma *podstata* a monokolokabilní příslovce *zhola*), ale mohou vyjadřovat i další významy (*fyzikálně, anatomicky, technicky, fyzicky, principiálně, fakticky, logicky*).

Poměrně vysoko se v seznamu kolokátů vyskytuje také pět sloves, která mají podobný význam, subjektivní hodnocení situace. Jedná se o spojení: *zdat se nemožné, připadat nemožné, pokládat za nemožné, jevit se jako nemožné a považovat za nemožné*.

Kolokátem s nejvyšší absolutní frekvencí je sloveso *být*. Stejně jako u afirmativní varianty se vyskytuje nejčastěji (1 898 výskytů z 3 176). Ve většině případů se jedná o spojení *být nemožné* – i zde platí, že sloveso *být* může být negované, tedy celé spojení kvůli dvojímu záporu vyzní kladně. V náhodném vzorku sta výskytů se dvojí zápor vyskytl 13×.

Jenom v několika případech se vyskytuje adjektivum ve významu (společensky) neschopný / v nějakém ohledu nevyhovující / takový, který se nedaří, a to v kombinaci se slovesem *být*, ale častěji v kombinaci se slovesem *mít*: *mít nemožné/ý příjmení / pravopis / den, mít nemožného přítele* apod.

V obou slovnících je negovaná varianta vymežována v rámci samostatných hesel. SSJČ uvádí čtyři významy. První význam je vyložen jako takový jev, který nemůže být uskutečněn. Jako expresivní je označen druhý význam, který charakterizuje osobu nebo věc jako nevyhovující, nevhodnou nebo špatnou (*nemožné chování/výmluvy*), nebo popisuje osobu, která nespĺňuje určité (např. společenské) nároky a představy (*nemožný člověk*). Třetí uvedený význam představuje neschopnost k činu, ale také člověka nemohoucího nebo vyčerpaného, např. po nemoci. Poslední z významů je zastaralý, znamená nezámožný a v dnešní češtině se v tomto významu vůbec neužívá.

První významy afirmativní a negované varianty si odpovídají (např.: *je možné/nemožné to zařídit*). Druhý význam afirmativní varianty svůj záporný protějšek nemá (*možné/*nemožné nebezpečí*). Třetí význam afirmativu odpovídá druhému významu záporu (*možné/nemožné chování ve společnosti*). Třetí význam záporu neneguje ani jeden z významů kladné varianty (*neschopný ~ nemohoucí*), ani výsledky korpusového výzkumu neukázaly jeho existenci v současné češtině. Čtvrtý význam záporné varianty je přímou negací kladné varianty (*možná/nemožná nevěsta* ve významu zámožná).

SSČ připouští pouze dva významy negované varianty: první z nich je shodný s prvním významem v SSJČ (tedy jev, který nemůže být uskutečněn). Zároveň jako antonymum je uveden jeho afirmativní protějšek. V porovnání s afirmativním lemmatem se jedná o přímou negaci prvního významu. Druhý význam negované varianty také odpovídá druhému významu v SSJČ, a je také hodnocen jako expresivní (*být nemožný ve společnosti*). Tento význam nemá svůj významový protějšek v afirmativní variantě.

5.2 známý × neznámý

A-varianta:

Ve třetině případů se adjektivum vyskytuje v predikativní pozici (10 097 z 29 167 výskytů). Frekventované je také adjektivum ve jmenném tvaru – spojení *je známo*, za kterým ve více než polovině případů následuje spojka *že*.

V seznamu padesáti prvních kolokátů afirmativní varianty adjektiva *známý* se vyskytuje devětkrát příslovce, které toto adjektivum rozvíjí: *důvěrně, málo, všeobecně, dobře, obecně, nechvalně, notoricky, především, veřejně, příliš a poměrně*. V některých případech, a to hlavně u příslovcí *všeobecně* a *obecně*, je adjektivum užito ve jmenné podobě, tedy

(vše)obecně známo. V náhodném vzorku sta výskytů u obou příslovčí jmenný tvar činí zhruba jednu třetinu výskytů (34 a 30 výskytů).

Typicky se adjektivum *známý* používá v atributivní pozici, a rozvíjí tato substantiva: *osobnost, tvář, přítel, jméno, příbuzný, název, hlas, herec, značka, autor, postava, zkratka, prostředí, umělec, druh, příklad, herečka, okruh a píseň*.

Frekventovanou kolokací je spojení *starý známý*, která se v případě negované varianty nevyskytuje (**starý neznámý*).

Adjektivum *známý* má samostatné heslo jak v SSJČ, tak v SSČ. V SSJČ jsou uvedeny čtyři významy. První význam odkazuje k věci nebo k osobě, kterou zná větší množství lidí (*známý hudebník/odborník*). Druhý význam popisuje známost na základě povědomosti (*známá/é tvář/místo*). Třetí význam je vysvětlen jako *znající se osobně*; zastarale *takový, kt. se vyzná, obeznámený*. Jako poněkud knižní je hodnocen čtvrtý význam, už zmíněné spojení *je známo*. Významy v SSČ doslovně odpovídají významům v SSJČ, čtvrtý význam je ale uveden jako součást druhého (spojení *je známo* jakožto součást významu *být někomu dobře povědomý*).

Významy ve slovnících odpovídají korpusovým datům, to platí i pro příklady, které uvádějí. Výjimkou je pouze třetí význam uvedený v SSJČ. Korpusová data nedokládají, že by se adjektivum užívalo v zastaralém významu *vyznat se v něčem* nebo *být obeznámený*.

N-varianta:

Negovaná varianta *neznámý* se pojí se stejnými slovními druhy jako varianta afirmativní. Více než třetinu seznamu kolokátů tvoří substantiva, která jsou adjektivem *neznámý* rozvíjena jakožto přívlastkem. Jsou to substantiva *pachatel, zloděj, důvod, původ, rozdíl, vandal, muž, útočník, voják, prostředí, příčina, autor, mladík, osoba, končina, pojem, číslo, jazyk* a *cizinec*. Čtyři z těchto substantiv se vážou k nelegální činnosti: *pachatel, zloděj, vandal* a *útočník*. K tomu se pojí i tři slovesa: *ukrást* (*neznámý pachatel/zloděj ukradl*), *vloupat* (*neznámý pachatel se vloupal*) a *odcizit* (*dosud neznámý pachatel odcizil*). Další sloveso, které se často pojí s adjektivem *neznámý*, je sloveso *zůstat* (např. *přesný počet zůstává neznámý*).

Stejně jako se hojně vyskytují substantiva, objevují se, tak jako u afirmativní varianty, příslovce. Šest z nich se obvykle vyskytuje v antepozici a vyjadřuje míru: *zcela, prakticky, naprosto, takřka, téměř* a *úplně*. Další se pak objevuje v postpozici: jedná se o spojení

neznámo kam. Adjektivum se v tomto spojení v naprosté většině případů vyskytuje ve jmenném tvaru.

V obou slovnících má negovaná varianta samostatné heslo. **SSJČ** zmiňuje dva významy. První z nich popisuje takovou skutečnost, která není známa a o které se nic neví (*neznámé/ý slovo/světy/bojovník*). Druhý, dle slovníku řidčeji používaný, význam je popsán jako *neznající se s někým; neobeznámený, neobeznalý*. V **SSČ** je význam uveden pouze jeden a odpovídá prvnímu významu **SSJČ** (*neznámý člověk/vojín*). Všechny významy negované varianty ve slovníku odpovídají kladným protějškům. Korpusové výsledky odpovídají pouze prvnímu zmíněnému významu. Druhý význam uvedený v **SSJČ** se neuzívá.

5.3 jistý × nejistý

A-varianta:

Afirmativní varianta adjektiva *jistý* se vyskytuje 27 204×. Je doloženo 15 751 případů, ve kterých adjektivum stojí společně se slovesem *být*. Téměř ve dvou třetinách případů, tedy celkově zhruba ve třetině výskytů adjektiva *jistý*, jde o frazém *ne/být si jistý*. Vyskytuje se také ve složeném slovesném tvaru společně s modálním slovesem *moci*, avšak v některých případech se jedná o negovaný tvar slovesa, tedy *nemohl/nemůže si být jistý*.

Adjektivum *jistý* je často rozvíjeno příslovcem udávajícím přesnější míru, např. *naprosto, úplně, téměř, stoprocentně, zcela, skoro, docela a celkem*. V seznamu kolokátů se také vyskytuje jedna částice, která se pojí s negovaným tvarem slovesa *být* (vůbec – *není si vůbec jistý*).

Adjektivum *jistý* často rozvíjí substantiva. Opakovaně se vyskytují kolokace do *jisté míry, v jistém smyslu, s jistou dávkou, jistým způsobem, v jistém ohledu, za jistých okolností a s jistou nadsázkou*. Tato spojení se v jiných pádech většinou nevyskytují, jedná se o frazémy. Mezi častými kolokáty adjektiva *jistý* jsou také substantiva *smrt* (frazém *jistá smrt*, např. *unikl jisté smrti*), *doba* (frazémy *od jisté doby, jistou dobu, po jisté době*), *druh* (*jistý druh štěstí/svobody/...*) a *forma* (*jistá forma svobody/ironie/jistoty/...*). V těchto případech adjektivum *jistý* znamená *určitý* či *nějaký*, a představuje tak výrazný významový rozdíl oproti predikativní pozici.

SSJČ nabízí uživateli pět významů tohoto adjektiva. První z nich znamená *pravdivý* nebo *spolehlivý*, mezi příklady je uvedeno *jistého nevěděl nikdo nic, domácí mužstvo má*

vítězství jisté. První význam také připouští vysvětlení *být přesvědčen, nepochybovat o něčem*, to odpovídá příkladům *jistý úspěch, jistá výhra*. Zadruhé se jedná o dokonale *ovládající* nebo *ovládaný*; *pevný, nekolísavý, spolehlivý*. Příklady jsou *jistá rána* a *jistý krok*. Nejlépe tuto významovou skupinu zachycuje frazém *být si jistý v kramflecích*, to je vysvětleno jako *dobře něčemu rozumět, mít pevnou pozici*. Třetí význam je vyložen jako *bezpečný, zabezpečený, zajištěný*, což odpovídá příkladu *jisté příjmy*, ale i spojení *úkryt je jistý*. S tímto významem se v korpusových datech nesečkáme příliš často. Čtvrtý význam zachycuje přesně domluvenou dobu, jakousi sjednanou normu: *jistý den, jistá lhůta*. Pátý význam znamená *jev mluvícímu známý, ale blíže jím neurčovaný, nejmenovaný*. Zmíněné příklady: za jistých podmínek, *do jisté míry, v jistém smyslu slova, jistou dobou*; tento význam naopak v korpusu najdeme s poměrně vysokou frekvencí.

SSČ se počtem i výkladem významů se SSJČ shoduje.

N-varianta:

Třetina z téměř dvou tisíc výskytů zastává predikativní pozici: *je nejisté*. Frazém *být si jistý* ale svůj negovaný protějšek nemá (*být si nejistý* významově neodpovídá afirmativnímu *být si jistý*).

V ostatních případech má adjektivum *nejistý* funkci přívlastku. Týká se dvou významových skupin: zaprvé souvisí s nejistou chůzí (*nejisté krůčky, nejistá chůze, nejistý krok*), zadruhé s nejistým průběhem věcí (*nejistá prognóza, nejistá budoucnost, nejistá vyhlídka, nejistý start, nejistá situace, nejistý výsledek*). V seznamu se také objevují tři příslovce, která toto adjektivum rozvíjí: *krajně, vnitřně a značně*.

Zajímavé je, že téměř polovinu kandidátů na kolokace tvoří adjektiva, která by bylo možné považovat za částečná synonyma adjektiva *nejistý*. Většinou stojí v koordinačním vztahu právě spolu s adjektivem *nejistý*, doplňují se. Jedná se o slova: *vystrašený, plachý, zranitelný, rozpačitý, váhavý, bázlivý, proměnlivý, ustrašený, bojácný, vratký, bezradný, vyděšení, mlhavý, zmatený, úzkostný, chaotický a nervózní*.

SSJČ předkládá pro samostatné heslo *nejistý* čtyři významy. První vysvětluje skutečnosti, které nejsou jisté, nejsou zaručené nebo budí pochybnosti (např. *nejistý výsledek*). Druhý význam popisuje to, co není přesně vymezeno nebo určeno (*člověk nejistého stáří*). Další z nich popisuje takové věci, které jsou špatně ovládající a ovladatelné, jsou kolísavé

a nespolehlivé (*nejisté vystupování/kroky*). Poslední význam se týká nebezpečných skutečností, jako je *nejistá kocábka* nebo *nejisté cestování krajinou*.

SSČ uvádí pouze tři významy, všechny se shodují s významy v SSJČ. Chybí zde ale význam *co není přesně vymezeno* nebo *určeno* (v SSJČ význam druhý). V korpusových datech jsou dostatečně zastoupeny pouze ve významu jedna a tři v SSJČ (*nezaručený* a *kolísavý*).

První, třetí a čtvrtý význam negované varianty jsou přímé negace významů afirmativní varianty (konkrétně prvního, druhého a třetího významu), tedy *jistá/nejistá výhra*, *jisté/nejisté vystupování* a *jistý/nejistý úkryt*. Druhý význam znamená *takový, který není přesně vymezen, určen*, příkladem je spojení *člověk neurčitého stáří*. Tento význam svoji afirmativní variantu ve slovníku nemá. Negovaná varianta adjektiva naopak neneguje čtvrtý a pátý význam afirmativní varianty (tj. **nejistý termín* – ve významu *sjednaný*, **nejisté podmínky* – ve významu *mluvícímu známý, ale blíže jím neurčovány*).

5.4 jasný × nejasný

A-varianta:

Nejčteněji (15 888×) se adjektivum *jasný* vyskytuje ve spojení se slovesem *být*, tedy v predikativní funkci. I v tomto případě je častá negace slovesa.

V seznamu potenciálních kolokátů je několik příslovcí, která určují jeho míru: *je zcela/naprosto/úplně/celkem jasné*, a která vyjadřují časový údaj: *bylo hned/předem/teď/okamžitě/od začátku/už jasné*. Ve větách, kde se adjektivum *jasný* kombinuje s příslovcem *zatím* (370 výskytů) a *zcela* (375 výskytů), je sloveso *být* téměř výhradně v negovaném tvaru.

Mezi častými kolokáty adjektiva *jasný* se vyskytují se i dvě modifikační částice: *to je přece/snad jasné*.

V seznamu kandidátů na kolokáty však převažují substantiva – v těchto případech stojí adjektivum často v atributivní pozici, avšak objevuje se i v predikativní. Substantiva lze rozdělit do dvou skupin. U první skupiny by adjektivum *jasný* mohlo nahradit synonymum *zářivý*: *světlo, obloha, barva, nebe* a *noc*. V druhém případě by místo adjektiva mohla stát synonyma *zřetelný* a *zřejmý*: *představa, důkaz, pravidlo, cíl, signál, volba, odpověď, favorit, vize, vzkaz, mysl, obrys, názor* a *plán*.

Do druhé skupiny patří i frazémy se substantivy *slunce* a *facka*: *nad slunce jasně/jasnější, jasný/é jako facka*.

SSJČ adjektivu přisuzuje šest významů, z nichž jeden je hodnocený jako historismus. První z významů se užívá při popisu viditelných skutečností – *jasná/y barva/modř/svit/oheň/slunce/obloha*. Synonymy jsou adjektiva *světlý* a *zářivý/ící*. Druhý význam popisuje slyšitelné skutečnosti, *jasný hlas/smích* (~ *zvučný, nezastřený*). Třetí význam se týká smyslu a vědomí, SSJČ ho vykládá jako *schopný (dobře) uvažovat; bystrý, nezkalený*. Uvedené významy korespondují s výsledky v korpusu. Čtvrtý význam se týká popisu nehmatatelných skutečností. Mezi synonyma se řadí adjektiva *srozumitelný, zřetelný, zřejmý, přesný* a *průhledný*. Tento význam je podle korpusových dat zdaleka nejčastější, pojí se k většině slov, která se vyskytla mezi prvními padesáti kolokáty adjektiva *jasný*. Poslední význam popisuje člověka, který je *duševně vyrovnaný*, a skutečnosti, které jsou *radostné, veselé* a *vlídné*: *jasná tvář/májová nálada, jasné dny mládí*. V korpusu se v tomto významu adjektivum *jasný* ve výběru kolokátů neobjevilo.

Výklad **SSČ** se od významů v **SSJČ** neliší. Rozdílné je pouze řazení významů, druhý a pátý význam je prohozený.

N-varianta:

Stejně jako v případě afirmativní varianty se negovaná varianta nejčastěji vyskytuje v kombinaci se slovesem *být* (431 výskytů z 1 400). Druhé nejčastěji vyskytující se sloveso je *zůstávat* (*mnoho okolností zůstávalo nejasných*). Užití příslovce *zatím* významově odpovídá významu u afirmativní varianty, realizace negace však probíhá na adjektivu (*zatím něco je/zůstává nejasné*).

V seznamu nejčastějších kandidátů na kolokáty se vyskytuje také třináct substantiv. Atribut u všech je přímou negací toho významu afirmativu, který **SSJČ** řadí na čtvrté místo, tedy *nesrozumitelný, nezřejmý, nepřesný*. Jedná se o substantiva *obrys, silueta, tušení, předtucha, původ, formulace, okolnost, narážka, příčina, náznak, kontura, vzpomínka* a *pocit*. Některá z nich vytvářejí synonymické dvojice či trojice: *obrys – silueta – kontura, tušení – předtucha* (eventuálně i *pocit*), *narážka – náznak*.

SSJČ vymezuje pět významů, které odpovídají přímé negaci afirmativní varianty.

SSČ samostatné heslo pro negovanou variantu nevymezuje. Pouze zařazuje heslo *nejasnost*, které je vysvětleno jako *něco nejasného*, tedy *nesrozumitelného*.

5.5 vhodný × nevhodný

A-varianta:

V seznamu kolokátů se objevuje velké množství substantiv – adjektivum *vhodný* v těchto případech stojí v pozici přívlastku. Jedná se například o spojení *vhodná/é příležitost/podmínky/řešení*. V jiných případech ale adjektivum zastává predikativní funkci a společně s předložkou *pro* tvoří spojení jako například *být vhodné pro začátečníky*. Předložka *pro* představuje pětinu výskytů (4 756 z 19 836 výskytů), patří tedy do valenčního rámce adjektiva *vhodný*.

Afirmativní varianta se také často pojí s některými slovesy jako např. *hledat/najít/vybrat/zvolit vhodné* (např. *řešení*). Za zmínku stojí i frazém *uznat* (případně *považovat*) *za vhodné*, který nemá svůj negovaný protějšek (**uznat za nevhodné*). V takovém případě by došlo k negaci slovesa (*neuznat za vhodné*).

Oba slovníky adjektivu přisuzují pouze jeden význam. Vysvětlují adjektivum *vhodný* jako *takový, který se hodí, vyhovuje, je příhodný a přiměřený*. To odpovídá korpusovým výsledkům.

N-varianta:

V seznamu kolokátů se vyskytují podobná slova, jako tomu je u afirmativní varianty. Důvodem je, že se významově jedná o přímou negaci. Objevují se spojení jako *nevhodné chování, nevhodná obuv, nevhodná strava, nevhodný návyk* apod. Užívaná slovesa jsou stejná – *považovat za nevhodné* a *připadat nevhodné*.

Odlišná jsou příslovce, se kterými se negovaná varianta vyskytuje. Jejich kvantifikační funkce zesiluje negativní význam adjektiva: *naprosto nevhodné, krajně nevhodné, zcela nevhodné* a *absolutně nevhodné*.

Negovaná varianta má v obou slovnících samostatné heslo. Je vysvětlena jako *nehodící se k něčemu, do jisté situace (účelu)* – to odpovídá přímé negaci afirmativní varianty.

5.6 schopný × neschopný

A-varianta:

Nejfrekventovanější kolokát vyskytující se s adjektivem *schopný* je sloveso *být* (16 486 z 19 727 výskytů). To se nejčastěji pojí se jmenným tvarem adjektiva (*je schopen*). V seznamu kolokátů se dále vyskytuje 36 sloves, která významově odkazují k tomu, čeho je někdo schopný. Jedná se o spojení jako *schopný reagovat/poskytnout/pochopit/rozpoznat/vnímat* apod.

Vyskytují se také frazémy *schopný slova* a *schopný pohybu*. V těchto spojeních je většinou sloveso negováno (*není schopen/schopný slova/pohybu*).

Vyskytuje se i zájmeno *cokoliv* (např. *je schopný čehokoliv*), které se s negovanou variantou nepojí (**je neschopný čehokoliv*).

Oba slovníky přisuzují adjektivu dva významy. První výklad znamená *mající vlastnosti k něčemu potřebné*, nebo *být způsobilý* (např. *člověk schopný práce*). Zadruhé, *vůbec způsobilý se uplatnit*, nebo také *zdatný* a *nadaný* (např. *schopný pracovník*). Prvnímu významu odpovídají výsledky korpusové analýzy, avšak druhý význam korpus nedokládá.

N-varianta:

Substantiva, jež jsou rozvíjena pomocí adjektiva *neschopný*, jsou pejorativní, většinou se jedná o vulgarismy. Týká se to spojení *neschopný kretén/blb/blbec/omezenec/lenoch/pitomec/blbeček/sráč/debil/idiot*.

Spojení *není schopný pohybu*, které se vyskytovalo u afirmativní varianty, odpovídá spojení *je neschopný pohybu*. Tedy v tomto případě je negováno adjektivum.

Adjektivum *neschopný* se často vyskytuje v koordinaci s adjektivem *líný*, a společně se tak významově pojí k neochotě něco udělat, nikoli k nemožnosti, tak jako tomu bylo v případě významu *neschopný pohybu*.

Adjektivum ve spojení s infinitivy odkazuje k tomu, čeho někdo není schopný: *neschopný odtrhnout/dodržet/se pohnout/uvěřit*. To odpovídá přímé negaci afirmativní varianty.

Kvantifikační příslovce *totálně* a *naprosto* odkazují k neschopnosti někoho, většinou se jedná o pejorativní označení, jako je například *totálně neschopná obsluha*. Také se vyskytují příslovce *dočasně* (*dočasně neschopný*) a *pracovně* (*pracovně neschopný*). Spojení *pracovně neschopný* je termín z pracovního prostředí, který svůj afirmativní protějšek nemá (spojení *pracovně schopný* je možné použít, avšak neodkazuje ke stejnému významu).

Oba slovníky vymezují zvláštní heslo pro negovanou variantu, přičemž na významech se shodují. První význam znamená *nemající vlastnosti, dovednosti potřebné ke konání* a také *nezpůsobilý*. Druhý význam je vyložen jako *nemající dostatečné schopnosti k práci*. V obou významech se tedy jedná o přímou negaci afirmativní varianty (*schopný/neschopný pohybu a schopný/neschopný pracovník*).

5.7 citlivý × necitlivý

A-varianta:

V případě substantiv a adjektiv, která se v kombinaci s adjektivem *citlivý* vyskytují, je vhodné je rozdělit do významových skupin.

Do první skupiny patří slova týkající se citlivosti lidského těla, obecně fyzické citlivosti a schopnosti vnímat. Ze substantiv toto adjektivum kolokačně doplňují *citlivá pleť/pokožka/kůže, citlivá partie*, dále *citlivý na dotek/mráz/teplo*. Do této skupiny patří i spojení *citlivý sluch, citlivý senzor/přístroj*. Z adjektiv sem patří spojení *suchá a citlivá* (zvl. *pokožka*).

Druhá skupina sestává ze slov, která označují příliš osobní skutečnosti, jako je *citlivý údaj, citlivé téma, citlivá data*⁵, *citlivá informace* a *citlivá záležitost*, s tím související spojení *citlivý přístup*. Do této skupiny patří také frazém *uhodit na citlivou strunu*.

Třetí skupina označuje lidi, kteří projevují určitou míru empatie – ze substantiv jsou to *citlivý/á jedinec/povaha/duše*, z adjektiv se jedná o částečná synonyma *vnímavý, jemný, empatický, pozorný*, která se obvykle vyskytují v koordinaci s adjektivem *citlivý*.

Pouze s afirmativní variantou adjektiva se pojí sloveso *dotknout*, a to ve dvou významech této kolokace. Prvním z nich je *dotknout se citlivého tématu*, druhý význam se týká fyzického doteku určitého místa. Objevuje se také několik příslovcí, které adjektivum rozvíjí: *mimořádně, vysoce, velmi, extrémně, obzvláště, nesmírně* a *velice*.

Za zmínku stojí i předložková valence *citlivý vůči někomu/něčemu*.

SSJČ afirmativní variantě připisuje tři významy. První z nich znamená *schopnost přijímat i jemné vnější popudy*, jinak také *senzibilní* nebo *vnímavý* (např. *citlivé oko, citlivý*

⁵ V tomto případě se jedná o dvě lemmata – *datum* a *data*, avšak pod prvním zmíněným lemmatem výskyty odpovídají druhému, jsou lemmatizována nesprávně.

pozorovatel, citlivý přístroj). Druhý výklad popisuje takové skutečnosti, které snadno podléhají citům a dojmům (např. *citlivý člověk, citlivé srdce*). Třetí z nich je označen jako poněkud zastaralý a je užíván ve smyslu *nepříjemně a bolestně pocíťovaný*. Výklad v SSČ odpovídá SSJČ v prvních dvou významech, třetí se liší – vykládá ho jako *s citem uplatňovaný* (např. *citlivý postup*) a není hodnocen jako zastaralý. Slovníky tedy zvláště v exemplifikaci méně zohledňují význam fyzické citlivosti, který dokládá korpus.

N-varianta:

Vzhledem k malému počtu výskytů (celkem 251 výskytů) není nabídka kolokátů příliš široká. V seznamu potenciálních kolokátů se objevují převážně substantiva odkazující k necitlivému chování: *zásah, přístup, úprava*, a dále k částím těla, která jsou necitlivá: *ruka, noha, prst*. Předložka *vůči* odkazuje stejně jako u afirmativní varianty k předložkové valenci adjektiva (*necitlivý vůči někomu/něčemu*).

Samostatné heslo pro negovanou variantu vymezuje pouze SSJČ. První význam znamená *neschopný nebo málo schopný přijímat vnější popudy a reagovat na ně*, příkladem je *necitlivý hmat, místo na kůži* apod. Vysvětlení prvního významu negované varianty je tak přímou negací prvního významu afirmativní varianty, avšak rozdílné je to, že v exemplifikaci negované varianty je zohledněna převážně fyzická citlivost, kdežto u afirmativní varianty se takové příklady nevyskytují. Druhý význam odkazuje k nedostatku, k absenci citu – *budova znehodnocená necitlivými zásahy*. Tento význam není v rámci hesla afirmativní varianty v SSJČ vymezen, samostatně ho vyděluje SSČ v rámci třetího významu. Poslední význam je hodnocen jako zastaralý a je vyložen jako *nemající cit, bezcitný* (např. *necitlivá, nevděčná žena*). SSČ uvádí jako samostatné lemma pouze adjektivum *necitelný*.

5.8 pravděpodobný × nepravděpodobný

A-varianta:

Adjektivum pravděpodobný je v korpusu doloženo 3 427×. Adjektivum v kombinaci se substantivy popisuje skutečnosti, které se nejspíše uskuteční nebo které se můžou potvrdit jako pravdivé. Jedná se o spojení *pravděpodobný/á/é vysvětlení, hypotéza, příčina, scénář, pachatel, varianta, viník, vrah, kandidát, diagnóza a možnost*.

V seznamu kolokátů se vyskytuje pět sloves, kterými mluvčí v kombinaci s adjektivy hodnotí nastalou skutečnost. Jedná se o synonyma nebo podobně používaná slova: *zdat se*

pravděpodobné, jevit se pravděpodobné, považovat za pravděpodobné, pokládat za pravděpodobné a připadat pravděpodobné. Konkrétní slovesné tvary jsou často negované.

Adjektivum se kombinuje s několika kvantifikačními příslovci, konkrétně: *vysoce, nanejvýš, velmi, dost, mnohem, velice, docela, statisticky, značně, celkem a stejně.* Příslovce *příliš* se vyskytuje výhradně v negativním významu: ve větě je buď negované sloveso, nebo před příslovcem stojí částice *ne*. Negativnímu významu celého kontextu přispívá lemma *málo*, které zahrnuje rovněž tvary *méně a nejméně (méně a nejméně pravděpodobný)*.

SSJČ i **SSČ** se úplně shodují a přisuzují adjektivu dva významy. Zaprvé se jedná o takovou skutečnost, u níž je možné, že bude realizována, např. *pravděpodobný vítěz a výsledek*. Druhý význam je vyložen jako takový, který je blízký pravdě, jako je *pravděpodobný výklad a odhad*. Oba dva významy tak odpovídají dokladům z korpusu.

N-varianta:

Negovaná varianta se v korpusu vyskytuje 1 085×. Ve většině případů se také kombinuje s kvantifikačními s příslovci, která adjektivum rozvíjí. Jedná se o příslovce *krajně, vysoce, nanejvýš, extrémně, vrcholně, statisticky, velice, značně, jakkoli, velmi, dost, mimořádně a vskutku*. Některá z nich se shodují s výskyty u afirmativní varianty (*vysoce, nanejvýš, velmi, dost, velice, statisticky, značně*).

Varianta *nepravděpodobný* se vyskytuje také v kombinaci se čtyřmi stejnými slovesy jako varianta *pravděpodobný (zdát se nepravděpodobné, jevit se jako nepravděpodobné, považovat za nepravděpodobné, považovat za nepravděpodobné)*, (u afirmativní varianty se navíc vyskytuje sloveso *pokládat* ve spojení *pokládat za pravděpodobné*).

Na rozdíl od afirmativní varianty se varianta *nepravděpodobný* nejčastěji uplatňuje jako součást přísudku. Jako jediný smysluplný substantivní kolokát se vyskytlo lemma *událost (nepravděpodobná událost)*.

Ani v jednom slovníku se negovaná varianta nevyskytuje, což lze vysvětlit tak, že významy (podle toho, jak jsou obě varianty zachyceny v korpusu) jsou přímou negací afirmativního protějšku, a tedy nedochází k posunu významu. Na druhou stranu odlišná syntaktická funkce (přívlastek a naproti tomu součást přísudku) by mohla být dostatečným důvodem k zahrnutí negované varianty do hesláře.

5.9 efektivní × neefektivní

A-varianta:

Adjektivum *efektivní* se většinou vyskytuje v pozici přívlastku, a to ve spojení se substantivou *využívání, využití, řešení, nástroj, řízení, fungování, komunikace, učení, nakládání, metoda, hospodaření, způsob, zajištění a léčba*. V těchto případech by význam adjektiva bylo možné vyložit prostřednictvím synonymních adjektiv *účinný* nebo *produktivní*.

Adjektivum se objevuje v koordinačním poměru se čtyřmi adjektivy, a tvoří tak spojení *rychlý/úsporný/šetrný/bezpečný a efektivní*.

Často také adjektivum zpřesňuje příslovce. Tři z nich konkretizují, o efektivitu čeho se jedná (*energeticky/nákladově/ekonomicky efektivní*), další čtveřice zpřesňuje její míru (*vysoce/maximálně/velmi efektivní*; příslovce *mnohem* se vyskytuje v kombinaci s komparativem: *mnohem efektivnější*).

SSJČ přisuzuje adjektivu dva významy, které vysvětluje pomocí synonym. První význam vykládá jako skutečný (jako příklad je uvedeno *efektivní snížení cen*), druhý jako *účinný*. **SSČ** připouští pouze jeden význam, a to druhý zmíněný (např. *efektivní léčení*). Také korpusové šetření potvrzuje výskyty tohoto druhého významu.

N-varianta:

Kolokační analýza negované varianty je problematická z toho důvodu, že počet výskytů je poměrně nízký (320 výskytů). Na rozdíl od afirmativní podoby se ta negovaná nejčastěji vyskytuje v predikativní pozici: *je neefektivní*. Další smysluplná spojení odpovídají afirmativní variantě, jedná se o příslovce (*nákladově/ekonomicky neefektivní; velmi neefektivní*).

Heslo pro negovanou variantu není vymezeno ani v jednom ze slovníků, přitom odlišná syntaktická funkce adjektiva by existenci samostatného hesla dostatečně zdůvodnila.

5.10 platný × neplatný

A-varianta:

Adjektivum *platný* je v korpusu doloženo 4 107×. Většinu kolokátů adjektiva *platný* představují substantiva; takové kolokace se často vyskytují v odborných textech z oblasti práva:

	platné	znění
--	--------	-------

(zákona), *platná/y legislativa/předpis/norma/průkaz/zákon/doklad/vyhláška/smlouva/zákoník/povolení/nařízení/jízdenka/pas/osvědčení/licence/ústava/certifikát*. Další substantivní kolokáty *soulad* a *rozpor* tvoří víceslovné jednotky *v souladu s* nebo *v rozporu s* (např. *s platnou legislativou*). Objevují se také dva frazémy *je to prd platné* a *to není nic platné*, které si významově odpovídají.

Adjektiva *právní* a *zákonný* opět odkazují k právnímu prostředí (*platné právní normy, platné zákonné předpisy*).

Mezi kolokáty jsou také příslovce, která určují míru nebo rozsah: *obecně platné, univerzálně platné, všeobecně platné* a *mezinárodně platné*, případně aktuálnost: *aktuálně platné* a *dosud platné*.

SSJČ chápe adjektivum ve třech významech. První z nich je *mající povahu normy, uznávaný, závazný* (např. *platné rozhodnutí/zákony/ceny*) – pouze tomuto významu odpovídají korpusové výsledky. Druhý výklad popisuje skutečnost mající účinek, význam nebo cenu (*platný člen lidské společnosti*). Poslední význam je označen jako zastaralý a je vyložen jako *poplatný* nebo *platící* (*málo platný ~ nízké platy*). SSČ se shoduje s prvním a druhým zmíněným významem.

N-varianta:

Negovaná varianta se v korpusu vyskytuje téměř osmkrát méně (532 výskytů) než její afirmativní protějšek. Substantivní kolokáty tak jako u afirmativní varianty souvisí s právním prostředím: *výpověď, ujednání, smlouva, hlas* a *volba*. S tímto tematickým okruhem souvisí i tři slovesa, a to *prohlásit, považovat* a *označit (za neplatné)*.

Negovaná varianta má svoje samostatné heslo pouze v SSJČ, který mu přisuzuje dva významy. První význam označuje skutečnost, která *nemá platnost nebo účinnost (neplatné ustanovení/nařízení)*, druhý znamená *bezvýznamný (neplatný ve společnosti)*. Výskyty v korpusu odpovídají pouze prvnímu významu. Oba významy jsou přímou negací afirmativní varianty. Možným důvodem, proč je negovaná varianta ve slovníku zachycena, i přes její poměrně nízkou frekvenci, je to, že se v obou případech jedná o součást právní terminologie.

5.11 vinný × nevinný

A-varianta:

Kolokační analýza adjektiva *vinný* je problematická. Je to z toho důvodu, že toto lemma zahrnuje dva zcela odlišné významy. Jedná se o význam spojovaný s vinou a druhý význam spojovaný s vínem. Předmětem zkoumání je první zmíněný význam, avšak seznam potenciálních kolokátů je tvořen převážně lemmaty tykající se druhého významu. Lemma *vinný* se v korpusu vyskytuje 2 300×, z toho se pouze zlomek výskytů týká významu souvisejícího s vinou. S tím souvisí i počet možných kolokátů – z prvních padesáti potenciálních kolokátů se s vinou pojí pouze devět z nich.

Význam spojený s vinou se často vyskytuje v kombinaci se substantivy *obžalovaný* a *obviněný*, přičemž adjektivum *vinný* je většinou ve jmenném tvaru (*obžalovaný/obviněný je vinen*). Dále se objevují slova typická pro kriminální prostředí: *ubližení, spáchání, zločin*. V seznamu kolokátů jsou také tři slovesa, která se mohou vyskytnout i spolu: *byl uznán/shledán vinným a odsouzen*.

SSČ a SSJČ se ve výkladu shodují, adjektivum *vinný* znamená *mající vinu na něčem*. SSJČ navíc uvádí archaický význam *povinný, dlužný*. Tento druhý význam ale v korpusu doložen není.

N-varianta:

Negovaná varianta se v korpusu vyskytuje 2 306×, to je výrazně vyšší četnost než afirmativní varianta. Jedná se tak o jediný případ v rámci analýzy této práce, u něhož je negovaná varianta v korpusu doložena výrazně frekventovaněji než její afirmativní protějšek. Důvodem častějšího výskytu negované varianty může být to, že afirmativní varianta má pouze jeden význam, naproti tomu negovaná varianta je polysémní. U ostatních adjektivních párů je tomu naopak, negovaná varianta má obvykle nižší počet významů.

Lemmata, která se pojí s negovanou variantou, je možné rozdělit do několika významových skupin. První z nich se pojí právě s přímou negací afirmativní varianty. Jsou to slova *civilista, vraždit, oběť, zabíjet, zabijení, zavraždit, shledat, mučit, popravit, ubližovat, prolít, utrpení, odsoudit a krev*.

Substantiva *tvářička, dívenka, výraz, dívka, úsměv* a *duše* jsou spojena s významem *mravně nepokažený*. To se týká i příslovce *dětsky*, a také adjektiv *naivní* a *čistý*, která představují částečná synonyma.

K významu *zdánlivě bezvýznamný* (jednotlivé významy jsou blíže popsány v následujícím odstavci) odkazují slova *zdánlivě, lež, žertík, žert* a *poznámka*.

Oba slovníky vymezují samostatné heslo pro negovanou variantu zvlášť. Výklad i pořadí významů se téměř úplně shodují. První význam je přímou negací afirmativní varianty (*jsoucí bez viny*). Druhý význam znamená *mravně nepokažený, neporušený, cudný, bezúhonný* – příkladem je *nevinná láska/radost*. SSJČ třetí význam vykládá jako *předstírající prostotu*, SSČ na rozdíl od toho uvádí *svědčící o tom, čistý*. Čtvrtý význam je shodný a je vyložen jako *nemající, často zdánlivě, následky, důsledky, význam*, SSJČ ho hodnotí jako expresivní. Příkladem je *nevinný žert* a *nevinná schůzka*. V korpusu jsou bohatě doloženy první, druhý a čtvrtý význam, třetí nikoli.

5.12 příznivý × nepříznivý

A-varianta:

Adjektivum *příznivý* se ve většině případů pojí tematicky s počasím (*příznivé/ý počasí/klima/vítr*, s tím souvisí i adjektivum *klimatický* a příslovce *klimaticky*), s budoucími, případně i aktuálními situacemi (*příznivé/á/ý podmínky/okolnosti/vliv/účinky/prognóza/efekt/vývoj/vyhlídka*), s financemi (*příznivá cena, cenově příznivý*) a s hodnocením (*příznivé ohlasy, příznivý dojem*). Celkově se dá říct, že jde o pozitivní hodnocení.

SSJČ udává dva významy, SSČ čtyři. SSJČ vysvětluje adjektivum *příznivý* zaprvé jako *projevující přízeň, náklonnost*, také jako *přátelský*, zadruhé jako *odpovídající na přání, kladně se projevující* nebo také *výhodný (příznivé vyřízení žádosti)*. SSČ má tyto dva významy rozdělené do čtyř. Jako první uvádí *založený na přízni, přátelský*, druhý a třetí odpovídají významům v SSJČ, poslední význam vykládá jako *žádoucí, kladný*. Korpusové výsledky nejvíce odpovídají čtvrtému významu v SSČ.

N-varianta:

Kolokace negované varianty jsou z velké části totožné s afirmativní variantou. Rovněž se jedná o hodnocení počasí (*nepříznivé počasí*, s tím jsou spojená dvě další adjektiva: *povětrnostní* a *klimatický*), dále s hodnocením situací (*nepříznivé/ý vliv/okolnosti/podmínky/bilance/vývoj/situace/stav*) a jejich pravděpodobných výsledků (*nepříznivá/ý prognóza/dopad/účinek*). Jedná se tedy o přímou negací afirmativní varianty.

Negovaná varianta má samostatné heslo pouze v **SSJČ**. Ve slovníku jsou uvedeny dva významy. První z nich popisuje věci, které jsou *málo přátelské*, případně *nepřející*, *nepřátelské* a *odmítavé*. Příkladem je *nepříznivé okolí* nebo *lidé novotám nepřízniví*. Druhý význam je vysvětlen jako *neposkytující a nepřinášející prospěch*, naopak *přinášející nepříjemnosti*. Jedná se o spojení *nepříznivé/ý počasí/vítr* a *jevit se v nepříznivém světle*. **SSJČ** tedy vysvětluje negovanou variantu jako přímou negaci afirmativní varianty. Doklady z korpusu odkazují spíše k druhému zmíněnému významu, první není příliš doložen.

5.13 pohodlný × nepohodlný

A-varianta:

Slova, která se pojí s afirmativní variantou adjektiva, se převážně týkají předmětů a prostorů, jež poskytují pohodlí. Jedná se o lemmata *křeslo*, *sedáčka*, *sezení*, *pohovka*, *sedadlo*, *bydlení*, *křesílko*, *posezení*, *ušák*, *židle*, *obuv*, *oblečení*, *nábytek*, *postel*, *teniska*, *bota*, *kalhoty* a *lehátko*.

Další z kolokátů se týkají manipulace s předměty a s jejich užíváním (*sezení*, *nošení*, *obsluha*, *používání*, *manipulace*, *držení*). S pohodlím významově souvisí i adjektiva *prostorný*, *sedací*, *útulný*, *měkký*, *polstrovaný*, *příjemný* a *komfortní* a sloveso *uvelebit*.

SSJČ udává pět významů, poslední z nich je hodnocen jako zastaralý a nářeční (znamená *vhodný* nebo *příznivý*). Další čtyři významy zcela odpovídají významům v **SSČ**, avšak jejich pořadí je odlišné. Adjektivum *pohodlný* je vyloženo zaprvé jako *poskytující pohodlí* (*pohodlné křeslo*), zadruhé jako *jsoucí bez obtíží/snadný* (*pohodlný život*), zatřetí jako *milující pohodlí*, *nečinnost* (*pohodlný tlouštík*), poslední význam je vysvětlen jako *klidný*, *pomalý* a *volný* (*pohodlná chůze*). Výsledky z korpusu odpovídají především prvním významu.

N-varianta:

Kolokace negované varianty adjektiva se dají rozdělit do dvou významových skupin. První z nich je přímou negací významu afirmativní varianty poskytující pohodlí, příkladem jsou spojení *nepohodlná/é sedáčka/sedátko/židle/matrace*, ale i *nepohodlný podpatek* a *nepohodlná poloha*.

Do druhé významové skupiny patří převážně osoby, které jsou na obtíž. Tento význam je frekventovanější. Jedná se o spojení *nepohodlný svědek*. S tím se pojí substantiva, která

odkazují k odstraňování těchto nepohodlných osob, a to *likvidace* a *vyvražďování* a slovesa *likvidovat*, *zbavit se* a *odstranit*.

Negovaná varianta má samostatné heslo v obou slovnících. Slovníky se ve významech shodují. První význam znamená *neposkytující pohodlí*, jedná se zpravidla o nábytek. Tento význam je přímou negací afirmativní varianty. Druhý význam je vyložen jako *jsoucí na obtíž* – svůj afirmativní protějšek nemá. Těmto dvěma významům odpovídají i korpusové výsledky. Možným důvodem, proč oba slovníky zachycují negovanou variantu v samostatném hesle, je to, že se druhý z významů výrazně odchýlil od afirmativního protějšku, a tak je nutné tuto skutečnost ve slovníku zaznamenat. Druhý význam negované varianty by nemohl být zachycen v rámci hesla afirmativní varianty, protože ani k jednomu z pěti výrazů nijak neodkazuje.

5.14 stálý × nestálý

A-varianta:

Afirmativní varianta se vyskytuje 4 171×. Skupina kolokátů se týká významu *trvající bez přerušeni*, případně označuje to, co je v čase neměnné. Jedná se o spojení *za stálého míchání/šlehání*, s tím související spojení *udržovat stálou teplotu/vlhkost*. Ke stejnému významu se pojí i kolokace *stálá expozice/výstava*, *stálélý zaměstnání/angažmá/zaměstnanec/příjem*, *stálý výbor*, *stálý dohled*, *stálý/á člen/ka / partnerka* a *stálý obyvatel*.

Několik substantiv popisuje pravidelně se vyskytující skutečnosti, a to konkrétně *stálý/á zákazník/zákaznice*, *host*, *klientela* a *návštěvník*.

SSJČ adjektivu přisuzuje tři významy. Zaprvé, adjektivum *stálý* označuje *to, co trvá bez přerušeni*. Zadruhé, znamená *nepodléhající vlivům, změnám, stále stejný*. Třetí význam označuje pravidelnost, se kterou se určitá skutečnost vyskytuje.

SSČ chápe první význam jako *to, co se nemění (stálý člen)*. Druhý a třetí výklad se shoduje s těmi, které uvádí SSJČ.

N-varianta:

Vzhledem k nízkému počtu výskytů negované varianty je seznam kandidátů na kolokáty málo spolehlivý, většina navrhaných kolokací má v korpusu výskyt jen v jednotkách. Výjimkou je sloveso *být*, které se s adjektivem *nestálý* pojí ve více než třetině případů. Relativně ustálená jsou také spojení *velmi nestálý (míra)* a *nestálé počasí*.

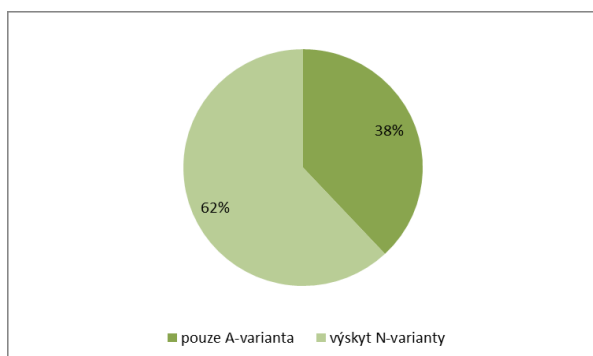
SSJČ dává negovanému tvaru pouze jeden význam. Odkazuje k *takové věci, která se nevyznačuje stálostí*. K této definici pak připisuje několik příkladů (*nestálé počasí/štěstí, nestálý pracovník, nestálá krev, nestálá zvěř, nestálá chemická látka*). Připisuje synonyma (*proměnlivý, netrvalý, měnivý, vrtkavý, těkavý, fluktující*) – některá z nich se objevila v seznamu kolokátů. Tedy zatímco v rámci hesla afirmativní varianty jsou významy rozdělené, v tomto případě jsou všechny z nich shrnuté v jeden, i přesto, že přímo negují všechny významy afirmativní varianty.

V **SSČ** se slovníkové heslo pro negovanou variantu nevymezuje.

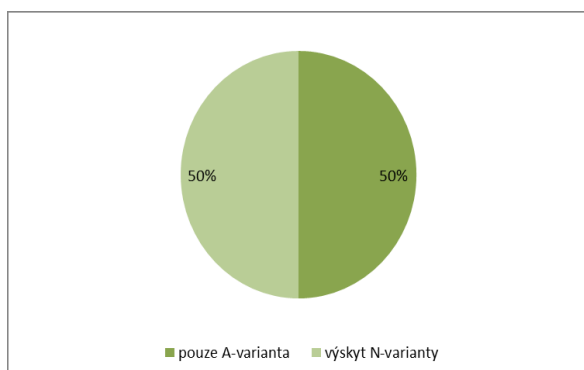
6 Analýza dat

6.1 Existence negované varianty v rámci dvou frekvenčních pásem

Následující grafy vyjadřují poměr mezi výskytem afirmativní a negované varianty v nejvyšším frekvenčním pásmu a ve středním frekvenčním pásmu. V rámci nejvyššího frekvenčního pásma má svoji negovanou variantu 62 % adjektiv (tj. 31 z 50 adjektiv), zbylých 38 % (tj. 19 z 50 adjektiv) negovanou variantu nemá. V případě středního frekvenčního pásma je situace ohledně negovaných variant vyvážená – negovanou variantu má 50 % adjektiv. Tedy ukazuje se, že ve vyšším frekvenčním pásmu je více adjektiv s negací. Důvodem může být právě frekvence (čím vyšší frekvence, tím větší pravděpodobnost výskytu negované varianty), nebo také specifické vlastnosti frekvenční špičky, která se v mnoha ohledech chová odlišně od středního pásma.

Graf 1: Zastoupení negované varianty v rámci frekvenční špičky.

Graf 2: Zastoupení negované varianty v rámci středního frekvenčního pásma.

Tabulka 1 shrnuje informace o všech analyzovaných adjektivech. Zachycuje absolutní frekvenci obou protějšků (6 adjektiv je z nejvyššího frekvenčního pásma, 8 adjektiv je součástí středního frekvenčního pásma) a procentuální zastoupení negované varianty v porovnání s afirmativní variantou (objevují se hodnoty od 5,30 % do 50,07 %). V SSJČ je zachycena negovaná varianta u 12 ze 14 analyzovaných adjektiv, v SSČ jich je pouze 7.

lemma v SYN2020	absolutní frekvence v SYN2020	absolutní frekvence negované varianty	% negované varianty	negovaná varianta je samostatným heslem	
				v SSJČ	v SSČ
možný	47 054	3 176	6,75 %	ano	ano
známý	37 825	7 315	20,05 %	ano	ano
jistý	29 196	1 914	7,62 %	ano	ano
jasný	25 267	1 400	5,58 %	ano	ne
vhodný	23 523	2 339	10,55 %	ano	ano
schopný	20 944	1 066	5,13 %	ano	ano
citlivý	4 927	251	5,30 %	ano	ne
pravděpodobný	4 756	1 085	24,05 %	ne	ne
efektivní	4 746	320	7,23 %	ne	ne
platný	4 642	532	11,47 %	ano	ne
vinný	4 629	2 306	50,07 %	ano	ano
příznivý	4 549	1 519	34,01 %	ano	ne
pohodlný	4 507	676	15,41 %	ano	ano
stálý	4 436	255	5,76 %	ano	ne

Tabulka 1: Analyzovaná adjektiva v korpusových datech a ve slovnících.

6.2 Kolokační analýza

Navzdory tomu, že negovaná varianta je ve slovnících zachycena jako významový protějšek afirmativní varianty, kolokační analýza ukázala často jemné významové nuance (např. je možné utvořit spojení *pracovně schopný* a *pracovně neschopný*, avšak nepopisuje se tím stejná skutečnost). Odlišují se také spojení, v některých případech idiomatická, ve kterých se varianty vyskytují a v nichž se protějšek vyskytnout nemůže (např. *s jistou nadsázkou* × **s nejistou nadsázkou*, *uznat za vhodné* × **uznat za nevhodné*). Výzkum také ukázal, že negované varianty se častěji objevují v kontextech se slovy negativních významů, případně vulgarismů (např. *neschopný blb/lenoch/pitomec*, *nejistý a zranitelný/ustrášený, likvidace nepohodlných lidí*).

Negovaná varianta se také mnohdy liší od svého afirmativního protějšku v syntaktickém užití. Příkladem je adjektivní pár *známý* a *neznámý*, přičemž afirmativní

varianta se na rozdíl od negované varianty často vyskytuje ve jmenném tvaru ve spojení *je známo* (**je neznámo*). Platí to i pro negované varianty adjektiv *efektivní* a *pravděpodobný*, které jsou na rozdíl od afirmativních variant nejčastěji součástí přísudku. Ani jeden ze slovníků neuvádí negovanou variantu těchto dvou zmíněných adjektiv, a právě rozdílnost v syntaktickém užití by mohla být vhodným argumentem pro jejich zařazení do slovníku.

Negativní konotace přináší některá příslovce. Příslovce a částice, jako jsou *zatím*, *zcela* a *příliš* (konkrétně *není zatím/zcela jasné*, *není si zcela jistý*, *není příliš pravděpodobné*), často doplňují spojení, v nichž je negovaný přísudek. Některá příslovce se vyznačují tím, že se pojí téměř výhradně s negovanou variantou. Jedná se o slova *naprosto*, *totálně*, *zcela*, *absolutně*, *krajně*, *takřka* a *téměř*. Jejich kvantifikační funkce zesiluje negativní význam negované varianty (např. *zdálo se to naprosto nemožné*, *totálně neschopná obsluha*, *zcela neznámé pojmy*, *absolutně/krajně nevhodné chování*). V případě, že se tato příslovce vyskytnou v kombinaci s afirmativní variantou adjektiva, je kontext negativní a negováno je sloveso (např. *není zcela jasné*). U ostatních příslovcí nedochází k jasnému rozdělení v užití mezi afirmativní a negovanou variantou.

Analýza ukázala, že u třech adjektiv se význam ani kolokace negované varianty od afirmativní varianty neliší. Shodné je i syntaktické užití. Jedná se o adjektiva *jasný*, *platný* a *příznivý*.

6.3 Zachycení negované varianty v SSJČ a v SSČ

Slovník spisovného jazyka českého vymezuje zvlášť hesla pro negovanou variantu u 12 ze 14 zkoumaných adjektiv, *Slovník spisovné češtiny* vyděluje samostatná hesla pro 7 ze 14 zkoumaných adjektiv (viz tabulka 1). Důvody vymezení samostatného hesla pro negovanou variantu mohou být různé, ale setkáváme se především se dvěma z nich. Zaprvé, negovaná varianta neguje pouze některé významy afirmativní varianty (např. negovaná varianta adjektiva *jistý* neneguje čtvrtý a pátý význam afirmativní varianty), a zadruhé, negovaná varianta má nový význam, zcela odlišný od afirmativní (např. druhý význam negované varianty adjektiva *pohodlný*). Jiným důvodem pro zanesení negované varianty do slovníku může být její terminologická platnost, např. u adjektiva *neplatný*, které se užívá v právnickém prostředí.

Slovníky v některých případech uvádějí negované varianty i přesto, že je vykládají jako přímé protiklady afirmativních protějšků. Konkrétně se to týká adjektiv *známý*, *jasný*

(negovaná varianta je pouze v SSJČ), *vhodný*, *schopný*, *platný* (pouze v SSJČ), *příznivý* (pouze v SSJČ) a *stálý* (pouze v SSJČ). Tato adjektiva se přitom nevyznačují žádným společným rysem, který by vymezení samostatného hesla pro negovanou variantu vysvětloval. Čtyři z nich (*známý*, *jasný*, *vhodný*, *schopný*) jsou součástí frekvenční špičky, tři z nich (*platný*, *příznivý*, *stálý*) patří do středního frekvenčního pásma. Podobné nejsou ani absolutní frekvence negovaných variant – hodnoty se pohybují od 532 do 7 315. Procentuální zastoupení negované varianty taktéž nepřináší možné vysvětlení. Pohybuje se od 5,6 % do 34 %.

7 Diskuze

Frekvence jednotlivých adjektiv (afirmativních i negovaných variant) ovlivňuje kvalitu a směrodatnost kolokační analýzy. Platí, že čím nižší je frekvence zkoumaného lemmatu, tím menší je výběr potenciálních kolokátů. Lemmata, která se objevovala ve spojení s danými adjektivy pouze v jednotkách případů, nebyla brána v potaz. Na případné kolokáty s větším počtem výskytů, avšak pouze z jediného textu, také nebylo nahlíženo (zpravidla se jedná o odborný styl, případně o styl specifický pro daného autora; příkladem je spojení *vhodní sousedé* v titulu *Paleta květů v zahradě*). Ani v jednom z případů se nejedná o relevantní kolokace.

Problém se také vyskytl u adjektiva *vinný*, u kterého jedno lemma reprezentuje dvě homonyma, a sice adjektivum spojené s vinou a na druhé straně význam spojený s vínem. Ze všech kolokátů bylo nutné omezit výběr pouze na ty, které se týkaly významu souvisejícího s vinou. Z nich byly následně vybírány kolokace.

8 Závěr

Předmětem analýzy této bakalářské práce byly adjektivní páry se stejným základem, avšak odlišující se (ne)přítomností negativního prefixu *ne-*. Zjišťovala jsem, kolik procent afirmativních variant má svůj negovaný protějšek. Z nejvyššího frekvenčního pásma má svojí negovanou variantu 62 %, ze středního frekvenčního pásma to činí 50 %. Je tedy možné, že s vyšší frekvencí se častěji objevuje negovaná varianta, ale tento poznatek by bylo třeba ověřit daleko podrobnější analýzou dat.

Dohromady ze sta adjektiv ze dvou frekvenčních pásem jsem na základě určených kritérií (tedy frekvence lemmatu v korpusu a alespoň 5 % výskytů negované varianty) vybrala 14 párů, u nichž jsem posléze provedla kolokační analýzu.

Významové rozdíly mezi afirmativní a negovanou variantou jsem zjišťovala prostřednictvím kolokační analýzy. Většinou kolokace odhalily jemnější významové rozdíly, rozdílné také bylo mnohdy syntaktické užití a celkové významové vyznění delšího kontextu (negovaná adjektiva stála ve spojení se slovy s negativními konotacemi). V některých případech ale analýza žádné významové rozdíly nepotvrdila.

Jedním z úkolů práce bylo zkoumat, zda by afirmativní a negovaná varianta každého adjektiva měla mít ve slovníku samostatné heslo. Odpověď na tuto otázku není jednoduchá, nelze na ni odpovědět jednotně jako na otázku negace u sloves, u kterých se negovaná varianta v samostatných heslech nezachycuje. Výzkum ale ukazuje, že kolokační analýza může přinést řešení v konkrétních případech – k jednotlivým adjektivním párům je tedy potřeba přistupovat individuálně. Pokud se u negované varianty jedná o přímou negaci afirmativní varianty ve všech významech a současně je shodné i jejich syntaktické užití, při vymezování samostatných hesel by docházelo ke zbytečné redundanci. Tedy heslo vysvětlující negovanou variantu je z hlediska významu nadbytečné, jelikož uživatel slovníku ho dokáže odvodit z varianty afirmativní. To se týká 3 adjektiv ze 14 zkoumaných adjektivních párů.

Avšak v takovém případě, že se alespoň jeden význam negované varianty odchýlil od afirmativního protějšku, pokud negovaná varianta přináší jiné významy, a jsou tak pro něj typické jiné kolokace, nebo pokud má jiné syntaktické užití, je nutné tuto skutečnost do slovníku zanést a samostatné heslo vyčlenit. Na negované varianty adjektiv by tedy nemělo

být nahlíženo jako na pouhé tvary afirmativní varianty, které nevyžadují samostatné heslo, ale jako na samostatné lexémy.

9 Zdroj dat

Křen, M. – Cvrček, V. – Henyš, J. – Hnátková, M. – Jelínek, T. – Kocek, J. – Kovářiková, D. – Křivan, J. – Milička, J. – Petkevič, V. – Procházka, P. – Skoumalová, H. – Šindlerová, J. – Škrabal, M.: SYN2020: reprezentativní korpus psané češtiny. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2020. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

10 Seznam použité literatury

ADAM, Robert. *Příručka k morfologii češtiny: Výklad a cvičení s řešeními*. Praha: Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum, 2017.

CVRČEK, Václav a kol. *Mluvnice současné češtiny. 1, Jak se píše a jak se mluví. 2. vydání*. Praha: Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum, 2015.

CVRČEK, Václav a Olga RICHTEROVÁ (eds). Asociační (kolokační) míry. In: *Příručka ČNK*. [online]. 2019-04-09. [cit. 2022-07-26]. Dostupné z WWW: http://wiki.korpus.cz/doku.php?id=pojmy:asociacni_miry&rev=1554815423.

CVRČEK, Václav a Olga RICHTEROVÁ (eds). Morfologické značky (tagy) a jejich hodnoty. In: *Příručka ČNK*. [online]. 2020a-04-18. [cit. 2022-07-20]. Dostupné z WWW: <http://wiki.korpus.cz/doku.php?id=seznamy:tagy&rev=1650299545>.

CVRČEK, Václav a Olga RICHTEROVÁ (eds). Korpus SYN2020: Negace. In: *Příručka ČNK*. [online]. 2020b-12-23. [cit. 2022-07-20]. Dostupné z WWW: <http://wiki.korpus.cz/doku.php?id=cnk:syn2020:negace&rev=1608715070>.

CVRČEK, Václav a Olga RICHTEROVÁ (eds). Korpus SYN2020: Lemmatizace. [online]. 2020c-12-24, [cit. 2022-07-20]. Dostupné z WWW: <http://wiki.korpus.cz/doku.php?id=cnk:syn2020:lemmatizace&rev=1608771216>.

CVRČEK, Václav a Olga RICHTEROVÁ (eds). Frekvence. [online]. 2021-02-22, [cit. 2022-07-20]. Dostupné z WWW: <http://wiki.korpus.cz/doku.php?id=pojmy:frekvence&rev=1614015385>.

CVRČEK, Václav a Olga RICHTEROVÁ (eds). Korpus SYN2020. [online]. 2022-06-09, [cit. 2022-07-20]. Dostupné z WWW: <http://wiki.korpus.cz/doku.php?id=cnk:syn2020&rev=1654774371>.

- ČERVENÁ, Vlasta. K lexikálním kontrastům v české slovní zásobě. *Naše řeč*. 1979, 62(3), s. 121–125.
- ČERVENÁ, Vlasta. K slovtvorným adjektivním kontrastům. *Naše řeč*. 1979. 62(5), s. 240–244.
- DOKULIL, Miloš a kol. *Mluvnice češtiny 1: Fonetika, Fonologie, Morfonologie a morfematika, Tvoření slov*. Praha: Academia, 1986.
- FILIPEC, Josef. Systémovost antonymie. *Naše řeč*. 1994, 77(3), s. 124–126.
- FILIPEC, Josef a kol. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. 4. vydání. Praha: Academia, 2006.
- GREPL, Miroslav a kol. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1995.
- HAIČOVÁ, Eva a Mojmír DOČEKAL. Negace. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek a PLESKALOVÁ, Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. 2017. [cit. 2021-11-22]
- HAVRÁNEK, Bohuslav a JEDLIČKA, Alois. *Česká mluvnice*. 6. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988.
- HAVRÁNEK, Bohuslav a kol. *Slovník spisovného jazyka českého*. III. sv. Praha: Academia, 1989.
- HOEY, Michael. *Lexical Priming: A new theory of words and language*. Londýn: Routledge, 2005.
- HRADILOVÁ, Darina. Asymetrické antonymické modely v současné češtině. In: HRADILOVÁ, Darina a kol. *Proměny slova*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013.
- KOLÁŘOVÁ, Veronika. Vztah afirmativní a negované formy adjektiv a substantiv z hlediska jejich valence. In: *Prace Filologiczne*, 75(1), 2020, s. 293–312.
- KOVÁŘÍKOVÁ, Dominika. Gramatická kategorie negace. In: ČERMÁK, František (eds.). *Korpusová lingvistika. Výzkum a výstavba korpusů*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2011. Studie z korpusové lingvistiky. s. 273–280.

KOVÁŘÍKOVÁ, Dominika, CHLUMSKÁ, Lucie a CVRČEK, Václav. What Belongs in a Dictionary? The Example of Negation in Czech. In: FJELD, R. V., TORJUSEN, J. M. (eds.), *Proceedings of the 15th EURALEX International Congress*. Oslo: Department of Linguistics and Scandinavian Studies, University of Oslo, 2012. s. 822–827.

LOTKO, Edvard. *Lexikální negace v současné češtině*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1973. Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Facultas philosophica. Philologica.

Modalita a negace. In: MIKULOVÁ, Marie a kol. *Anotace na tektogramatické rovině Pražského závislostního korpusu: anotátorská příručka*. [online]. Praha: ÚFAL MFF UK, 2005. [cit. 2022-05-22].

Příruční slovník jazyka českého. Praha: Školní nakladatelství, 1938–1940. III. sv.

RECHZIEGLOVÁ, Adéla. *On Negation in Czech*. Praha: Euroslavica. 1995. Slavistické monografie. Řada lingvistická, sv. 2.

STRACHOŇOVÁ, Hana. Negativní shoda. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek a PLESKALOVÁ, Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017. [cit. 2021-11-16].

Sémantická adjektiva. In: MIKULOVÁ, Marie a kol. *Anotace na tektogramatické rovině Pražského závislostního korpusu: anotátorská příručka*. [online]. Praha: ÚFAL MFF UK, 2005. [cit. 2022-05-22].

ŠORMOVÁ, Kateřina, ŠEBESTA, Karel a kol. *Korpusy v jazykovém vyučování*. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2019.

VAN DER AUWERA, Johan, VESELINA, Ljuba a DOČEKAL, Mojmír. Typologie negace. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek a PLESKALOVÁ, Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017. [cit. 2021-11-16].

Seznam příloh

PŘÍLOHA 1.: ADJEKTIVA FREKVENČNÍ ŠPIČKY	I
PŘÍLOHA 2.: ADJEKTIVA STŘEDNÍHO PÁSMU	II
PŘÍLOHA 3.: MOŽNÝ × NEMOŽNÝ	III
PŘÍLOHA 4.: ZNÁMÝ × NEZNÁMÝ	IV
PŘÍLOHA 5.: JISTÝ × NEJISTÝ	V
PŘÍLOHA 6.: JASNÝ × NEJASNÝ	VI
PŘÍLOHA 7.: VHODNÝ × NEVHODNÝ	VII
PŘÍLOHA 8.: SCHOPNÝ × NESCHOPNÝ	VIII
PŘÍLOHA 9.: CITLIVÝ × NECITLIVÝ	IX
PŘÍLOHA 10.: PRAVDĚPODOBNÝ × NEPRAVDĚPODOBNÝ	X
PŘÍLOHA 11.: EFEKTIVNÍ × NEEFEKTIVNÍ	XI
PŘÍLOHA 12.: PLATNÝ × NEPLATNÝ	XII
PŘÍLOHA 13.: VINNÝ × NEVINNÝ	XIII
PŘÍLOHA 14.: PŘÍZNIVÝ × NEPŘÍZNIVÝ	XIV
PŘÍLOHA 15.: POHODLNÝ × NEPOHODLNÝ	XV
PŘÍLOHA 16.: STÁLÝ × NESTÁLÝ	XVI

Příloha 1.: adjektiva frekvenční špičky

Pořadí podle frekvence	lemma	freq	A-varianta	N-varianta	poznámka	A a N dohromady	N-varianta %	
1	velký	191700,00	164657,00	779		165436,00	0,47%	1
2	další	152529,00	152529,00	0		152529,00	0,00%	0
3	nový	141871,00	138935,00	5		138940,00	0,00%	0
4	celý	134120,00	129544,00	4576		134120,00	3,41%	1
5	jiný	124419,00	124416,00	3		124419,00	0,00%	0
6	dobrý	118891,00	92155,00	181		92336,00	0,20%	1
7	český	96003,00	95985,00	17		96002,00	0,02%	1
8	malý	95543,00	88727,00	1286		90013,00	1,43%	1
9	vyšoký	77009,00	65057,00	126		65183,00	0,19%	1
10	starý	71334,00	67299,00	10		67309,00	0,01%	1
11	poslední	68457,00	66664,00	1738		68402,00	2,54%	1
12	vlastní	59249,00	58212,00	947		59159,00	1,60%	1
13	řád	52645,00	67960,00	1954		69914,00	2,79%	1
14	různý	51454,00	45314,00	6	pravděpodobně se jedná o superlativy	45320,00	0,01%	0
15	mladý	47914,00	45763,00	10	"nejsem už nemladší" - vynecháno -j-?	45773,00	0,02%	1
16	možný	47054,00	43842,00	3176		47018,00	6,75%	1
17	dlouhý	45624,00	44482,00	49		44531,00	0,11%	1
18	hlavní	44405,00	44383,00	0		44383,00	0,00%	0
19	jediný	43691,00	43690,00	0		43690,00	0,00%	0
20	důležitý	43526,00	37543,00	237		37780,00	0,63%	1
21	stejný	40902,00	40821,00	81		40902,00	0,20%	1
22	ostatní	38791,00	38791,00	0		38791,00	0,00%	0
23	známý	37825,00	29167,00	7315		36482,00	20,05%	1
24	bílý	31039,00	31008,00	10	8 z 10 výskytů je z Politické systémy anglosaských zemí	31018,00	0,03%	1
25	evropský	30874,00	30839,00	33		30872,00	0,11%	1
26	plný	30768,00	30757,00	1		30758,00	0,00%	0
27	základní	30615,00	30304,00	1		30305,00	0,00%	0
28	černý	30240,00	30102,00	1		30103,00	0,00%	0
29	podobný	30192,00	29859,00	275		30134,00	0,91%	1
30	špatný	30164,00	24925,00	1		24926,00	0,00%	0
31	jistý	29196,00	23204,00	1914		25118,00	7,62%	1
32	silný	27396,00	25430,00	4	pravděpodobně se jedná o superlativy, vynecháno -j	25434,00	0,02%	0
33	těžký	26829,00	25228,00	0		25228,00	0,00%	0
34	současný	26461,00	26445,00	4		26449,00	0,02%	0
35	určitý	25571,00	24507,00	1062		25569,00	4,15%	1
36	jasný	25267,00	23706,00	1400		25106,00	5,58%	1
37	nizký	25043,00	22693,00	0		22693,00	0,00%	0
38	lidský	24950,00	24537,00	409		24946,00	1,64%	1
39	jednotlivý	24775,00	24775,00	0		24775,00	0,00%	0
40	sociální	24248,00	24242,00	5		24247,00	0,02%	0
41	vhodný	23523,00	19836,00	2339		22175,00	10,55%	1
42	politický	22793,00	22701,00	89		22790,00	0,39%	1
43	americký	22741,00	22702,00	34		22736,00	0,15%	1
44	krásný	22601,00	20318,00	21		20339,00	0,10%	1
45	pracovní	21226,00	21195,00	31		21226,00	0,15%	1
46	národní	21217,00	21210,00	5		21215,00	0,02%	0
47	státní	21094,00	20926,00	168		21094,00	0,80%	1
48	schopný	20944,00	19727,00	1066		20793,00	5,13%	1
49	zajímavý	20872,00	19311,00	405		19716,00	2,05%	1
50	místní	20835,00	20834,00	1		20835,00	0,00%	0

Příloha 2.: adjektiva středního pásma

Pořadí podle frekvence	lemma	freq	A-varianta	N-varianta	poznámka	A a N dohromady	N-varianta %	
356	tělesný	4974,00	4915,00	59		4974,00	1,19%	1
357	populární	4967,00	4181,00	219		4400,00	4,98%	1
358	měkký	4950,00	4889,00	0		4889,00	0,00%	0
359	výkonný	4942,00	4555,00	40		4595,00	0,87%	1
360	užitečný	4935,00	4607,00	174		4781,00	3,64%	1
361	komunistický	4927,00	4861,00	65		4926,00	1,32%	1
362	citlivý	4927,00	4489,00	251		4740,00	5,30%	1
363	tamní	4909,00	4909,00	0		4909,00	0,00%	0
364	světlý	4900,00	4840,00	0		4840,00	0,00%	0
365	chemický	4856,00	4837,00	19		4856,00	0,39%	1
366	opravdový	4854,00	4835,00	1		4836,00	0,02%	0
367	mužský	4849,00	5110,00	1		5111,00	0,02%	0
368	profesionální	4825,00	4701,00	119		4820,00	2,47%	1
369	tlustý	4791,00	4747,00	1		4748,00	0,02%	0
370	regionální	4768,00	4768,00	0		4768,00	0,00%	0
371	pravděpodobný	4756,00	3427,00	1085		4512,00	24,05%	1
372	efektivní	4746,00	4108,00	320		4428,00	7,23%	1
373	uzavřený	4709,00	4648,00	55		4703,00	1,17%	1
374	roční	4699,00	4699,00	0		4699,00	0,00%	0
375	tepelný	4696,00	4695,00	1		4696,00	0,02%	0
376	hrubý	4689,00	4616,00	1		4617,00	0,02%	0
377	přísný	4643,00	4377,00	0		4377,00	0,00%	0
378	platný	4642,00	4107,00	532		4639,00	11,47%	1
379	zvaný	4635,00	4421,00	214		4635,00	4,62%	1
380	divný	4633,00	4595,00	0		4595,00	0,00%	0
381	vinný	4629,00	2300,00	2306		4606,00	50,07%	1
382	kritický	4629,00	4406,00	123		4529,00	2,72%	1
383	vynikající	4624,00	4619,00	5		4624,00	0,11%	0
384	stříbrný	4605,00	4605,00	0		4605,00	0,00%	0
385	plastový	4575,00	4570,00	5		4575,00	0,11%	0
386	rostoucí	4571,00	4566,00	5		4571,00	0,11%	0
387	zaměřený	4570,00	4568,00	2		4570,00	0,04%	0
388	hladký	4551,00	4531,00	0		4531,00	0,00%	0
389	příznivý	4549,00	2947,00	1519		4466,00	34,01%	1
390	hrozný	4526,00	4487,00	0		4487,00	0,00%	0
391	zavřený	4515,00	4500,00	15		4515,00	0,33%	1
392	intenzivní	4511,00	4417,00	0		4417,00	0,00%	0
393	unavený	4509,00	4502,00	3		4505,00	0,07%	0
394	pohodlný	4507,00	3712,00	676		4388,00	15,41%	1
395	daňový	4497,00	4482,00	15		4497,00	0,33%	1
396	zdravotnický	4494,00	4483,00	11		4494,00	0,24%	1
397	trvalý	4490,00	4468,00	3		4471,00	0,07%	0
398	zvyklý	4451,00	4425,00	26		4451,00	0,58%	1
399	pořádný	4444,00	4370,00	72		4442,00	1,62%	1
400	každodenní	4444,00	4440,00	4		4444,00	0,09%	0
401	psychický	4441,00	4439,00	2		4441,00	0,05%	0
402	stálý	4436,00	4171,00	255		4426,00	5,76%	1
403	horský	4436,00	4436,00	0		4436,00	0,00%	0
404	ekologický	4425,00	4351,00	51		4402,00	1,16%	1
405	závažný	4420,00	4095,00	25		4120,00	0,61%	1

Příloha 4.: známý × neznámý

ZNÁMÝ:	pořadí	kolokát	Freq	logDice	pořadí	kolokát	Freq	logDice	NEZNÁMÝ:	pořadí	kolokát	Freq	logDice	pořadí	kolokát	Freq	logDice
29 167	1.	důvěrně	544	9.201	26.	svůj	1333	6.736	7 315	1.	pachatel	306	9.840	26.	eiží	44	6.389
	2.	málo	859	8.488	27.	především	210	6.729		2.	šesud	379	9.120	27.	zůstávat	54	6.367
	3.	všeobecně	338	8.474	28.	postava	139	6.712		3.	pohlavní	133	8.764	28.	prostředí	78	6.308
	4.	osobnost	378	8.313	29.	čas	289	6.620		4.	chov	133	8.698	29.	vloupat	19	6.301
	5.	dobře	941	8.066	30.	například	250	6.550		5.	zloděj	77	7.943	30.	odcizit	19	6.284
	6.	starý	700	7.831	31.	veřejně	91	6.543		6.	zatím	204	7.597	31.	příčina	39	6.240
	7.	tvář	411	7.767	32.	zkratka	90	6.543		7.	důvod	210	7.396	32.	takřka	25	6.218
	8.	pod	699	7.722	33.	příliš	180	6.535		8.	kam	150	7.343	33.	autor	62	6.156
	9.	obecně	235	7.669	34.	můj	425	6.520		9.	původ	72	7.283	34.	kdosi	20	6.112
	10.	přítel	301	7.602	35.	také	610	6.480		10.	rozdíl	137	7.193	35.	mladík	29	6.105
	11.	jméno	372	7.575	36.	prostředí	147	6.476		11.	vandal	31	7.040	36.	osoba	67	6.063
	12.	příbuzný	196	7.496	37.	jak	856	6.464		12.	známý	182	7.026	37.	nějaký	191	6.040
	13.	jako	2401	7.427	38.	umělec	95	6.438		13.	šesud	39	6.943	38.	téměř	80	6.000
	14.	nechvalně	154	7.415	39.	akvárium	81	6.426		14.	muž	303	6.927	39.	veřejnost	37	5.988
	15.	název	236	7.406	40.	z	2311	6.421		15.	obdobný	37	6.880	40.	končina	15	5.959
	16.	notoricky	151	7.397	41.	český	324	6.406		16.	oznámení	35	6.818	41.	šonedávna	16	5.958
	17.	již	432	7.379	42.	druh	161	6.394		17.	zcela	123	6.757	42.	úplně	84	5.943
	18.	hlas	302	7.313	43.	příklad	111	6.377		18.	řestní	36	6.756	43.	pojem	29	5.887
	19.	známý	327	7.308	44.	herečka	85	6.337		19.	jakýsi	69	6.707	44.	číslo	58	5.878
	20.	herec	167	7.164	45.	díky	171	6.333		20.	útočník	40	6.647	45.	onen	37	5.852
	21.	šesud	188	7.124	46.	okruh	85	6.327		21.	vojín	22	6.539	46.	jazyk	49	5.849
	22.	značka	191	7.108	47.	píseň	93	6.297		22.	ukrást	30	6.531	47.	cizinec	20	5.827
	23.	autor	196	6.995	48.	poměrně	101	6.294		23.	prakticky	44	6.444	48.	etiologie	13	5.808
	24.	zatím	218	6.985	49.	kamarád	99	6.288		24.	naprosto	56	6.415	49.	aproximace	13	5.808
	25.	těž	123	6.774	50.	řada	190	6.263		25.	pátrat	27	6.414	50.	zmizet	37	5.783

Příloha 5.: jistý × nejistý

JISTÝ:	pořadí	lemma	Freq	logDice	pořadí	lemma	Freq	logDice	NEJISTÝ:	pořadí	lemma	Freq	logDice	pořadí	lemma	Freq	logDice
27 204	1.	míra	1542	10.071	26.	vše	214	6.259	1 914	1.	budoucnost	116	8.119	26.	ustrašený	3	5.500
	2.	jestli	1199	8.996	27.	nadsázka	65	6.225		2.	krůček	10	6.783	27.	bojácný	3	5.496
	3.	zda	769	8.869	28.	do	1633	6.221		3.	krajně	9	6.777	28.	vyhovující	4	5.462
	4.	smysl	556	8.468	29.	doba	305	6.217		4.	prognóza	10	6.621	29.	trajektorie	3	5.436
	5.	naprosto	294	7.863	30.	forma	108	6.171		5.	chůze	15	6.619	30.	vratký	3	5.428
	6.	že	6725	7.794	31.	zatím	118	6.151		6.	vnitřně	8	6.548	31.	bezradný	3	5.412
	7.	úplně	377	7.578	32.	pochybnost	65	6.145		7.	vystrašený	7	6.508	32.	vyděšený	5	5.407
	8.	téměř	338	7.508	33.	celkem	88	6.145		8.	krok	71	6.496	33.	hlas	44	5.365
	9.	dávka	139	7.075	34.	ovšem	135	6.123		9.	značně	17	6.442	34.	mlhavý	3	5.357
	10.	stoprocentně	114	7.038	35.	tak	811	6.101		10.	plachý	6	6.280	35.	terén	8	5.318
	11.	vůbec	311	7.005	36.	vyžadovat	77	6.064		11.	zranitelný	7	6.184	36.	zmatený	5	5.307
	12.	se	11528	6.917	37.	cítit	131	5.998		12.	výsledek	79	6.118	37.	situace	51	5.305
	13.	zcela	205	6.877	38.	;	15333	5.965		13.	potáčet	5	6.068	38.	nožka	3	5.278
	14.	být	15644	6.877	39.	nic	232	5.942		14.	vyhlídka	8	6.049	39.	roztřesený	3	5.272
	15.	způsob	248	6.838	40.	jistý	105	5.931		15.	rozpačitý	5	6.024	40.	úzkostný	3	5.271
	16.	však	436	6.752	41.	ten	3262	5.921		16.	bydlení	15	5.986	41.	živobyť	3	5.243
	17.	ohled	129	6.711	42.	dokonce	126	5.860		17.	osud	21	5.939	42.	chaotický	3	5.243
	18.	smrt	159	6.593	43.	vlastně	104	5.812		18.	váhavý	4	5.903	43.	zdlouhavý	3	5.238
	19.	skoro	145	6.571	44.	mít	1320	5.807		19.	úsměv	24	5.773	44.	demokracie	8	5.219
	20.	druh	174	6.552	45.	pokud	190	5.778		20.	návratnost	4	5.709	45.	očekávání	8	5.213
	21.	moci	1227	6.519	46.	už	520	5.767		21.	dobrodružství	7	5.672	46.	start	8	5.125
	22.	existovat	155	6.436	47.	lze	134	5.767		22.	leč	5	5.574	47.	nervózní	5	5.119
	23.	ale	1538	6.395	48.	nicméně	67	5.741		23.	bázlivý	3	5.568	48.	posílení	4	5.112
	24.	docela	103	6.368	49.	nikdy	141	5.730		24.	proměnlivý	4	5.557	49.	navzdory	9	5.100
	25.	okolnost	82	6.260	50.	ani	273	5.722		25.	poněkud	14	5.525	50.	senilnější	2	5.092

Příloha 6.: jasný × nejasný

JASNÝ:	pořadí	lemma	Freq	logDice	pořadí	lemma	Freq	logDice	NEJASNÝ:	pořadí	lemma	Freq	logDice	pořadí	lemma	Freq	logDice
23 706	1.	že	7785	8.011	26.	vzkaz	79	6.579	1 400	1.	obrys	26	8.057	26.	dyspeptický	2	5.531
	2.	představa	316	7.987	27.	kde	283	6.568		2.	silueta	14	7.408	27.	zatím	40	5.517
	3.	zatím	370	7.895	28.	mysl	91	6.484		3.	zůstávat	70	7.207	28.	vakcinační	2	5.500
	4.	zcela	375	7.839	29.	nebe	88	6.480		4.	etiologie	7	7.085	29.	rozplizlý	2	5.496
	5.	zda	352	7.838	30.	jaký	231	6.393		5.	tušení	16	7.051	30.	tajemný	5	5.483
	6.	důkaz	215	7.754	31.	srozumitelný	64	6.352		6.	předtucha	6	6.758	31.	záhadný	4	5.473
	7.	naprosto	247	7.739	32.	obrys	62	6.316		7.	původ	29	6.685	32.	mnohoznačný	2	5.471
	8.	slunce	240	7.617	33.	předem	72	6.300		8.	formulace	8	6.538	33.	deposud	6	5.459
	9.	světlo	299	7.592	34.	teď	255	6.264		9.	okolnost	26	6.523	34.	pocit	44	5.445
	10.	pravidlo	222	7.528	35.	hlas	133	6.263		10.	mlhavý	5	6.442	35.	insuficience	2	5.443
	11.	cíl	269	7.413	36.	facka	57	6.237		11.	renální	4	6.182	36.	doléhat	3	5.431
	12.	obloha	145	7.356	37.	celkem	85	6.224		12.	narážka	5	6.130	37.	taxonomický	2	5.430
	13.	signál	147	7.343	38.	ale	1358	6.224		13.	majetkoprávní	3	6.019	38.	mumlání	2	5.370
	14.	úplně	288	7.270	39.	čistý	81	6.222		14.	rozmazaný	4	6.006	39.	legislativa	5	5.363
	15.	volba	205	7.214	40.	názor	96	6.197		15.	vymezení	5	5.983	40.	pocítit	6	5.337
	16.	odpověď	174	7.125	41.	noc	127	6.194		16.	příčina	21	5.968	41.	zřetelný	4	5.324
	17.	favorit	109	7.118	42.	jestli	164	6.193		17.	problesknout	3	5.919	42.	klíčit	2	5.313
	18.	já	2206	7.086	43.	však	285	6.177		18.	zamížený	3	5.878	43.	šedavý	2	5.313
	19.	hned	243	7.035	44.	naď	197	6.139		19.	náznak	7	5.864	44.	starobylý	3	5.313
	20.	být	15888	6.900	45.	okamžitě	81	6.134		20.	jakýsi	27	5.814	45.	nemotorný	2	5.312
	21.	proč	290	6.843	46.	začátek	99	6.122		21.	kalný	3	5.710	46.	rozeznat	4	5.300
	22.	pohled	240	6.839	47.	snad	119	6.108		22.	dohad	3	5.675	47.	rabinský	2	5.285
	23.	přece	201	6.835	48.	už	649	6.103		23.	kontura	3	5.653	48.	horečnatý	2	5.279
	24.	vize	92	6.773	49.	všechn	664	6.100		24.	vzpomínka	17	5.586	49.	pronikající	2	5.279
	25.	barva	143	6.609	50.	plán	91	6.088		25.	vlastnický	3	5.573	50.	zamotaný	2	5.267

Příloha 7.: vhodný × nevhodný

VHODNÝ:	pořad	lemma	Freq	logDice	pořadí	lemma	Freq	logDice	NEVHODNÝ:	pořadí	lemma	Freq	logDice	pořadí	lemma	Freq	logDice
19 836	1.	pro	4756	8.568	26.	metoda	127	6.895	2 339	1.	chování	112	7.893	26.	obdělávání	4	5.756
	2.	výběr	343	8.436	27.	kombinace	108	6.883		2.	naprosto	104	7.688	27.	vyloženež	6	5.732
	3.	uznat	185	7.999	28.	prostředí	159	6.863		3.	obuv	19	7.515	28.	mnohdy	11	5.730
	4.	příležitost	229	7.795	29.	rostlina	115	6.851		4.	krajně	17	7.482	29.	čárka	5	5.714
	5.	podmínka	308	7.788	30.	chvíle	276	6.809		5.	strava	25	7.059	30.	obsah	27	5.707
	6.	řešení	285	7.699	31.	způsob	209	6.749		6.	koupání	12	6.865	31.	uložení	6	5.688
	7.	hledat	286	7.678	32.	lokalita	82	6.698		7.	návyk	12	6.682	32.	důstojný	6	5.668
	8.	použití	185	7.667	33.	využití	94	6.654		8.	zcela	89	6.497	33.	složení	10	5.664
	9.	soused	150	7.539	34.	velmi	268	6.635		9.	používání	15	6.371	34.	lék	16	5.649
	10.	najít	463	7.495	35.	stanoviště	68	6.597		10.	stravování	9	6.369	35.	podmínka	43	5.645
	11.	kandidát	131	7.443	36.	forma	120	6.558		11.	absolutně	11	6.357	36.	připadat	32	5.625
	12.	vybrat	194	7.376	37.	účel	83	6.547		12.	umístění	15	6.347	37.	konzumace	6	5.580
	13.	volba	194	7.264	38.	při	474	6.528		13.	skladování	8	6.347	38.	stanoviště	8	5.571
	14.	materiál	195	7.262	39.	umístění	66	6.522		14.	způsobený	12	6.221	39.	výchovný	5	5.548
	15.	zvolit	140	7.244	40.	prostředek	97	6.496		15.	poznámka	21	6.176	40.	vulgární	4	5.547
	16.	proto	425	7.174	41.	okamžik	105	6.481		16.	nadměrný	9	6.162	41.	nanejvýš	6	5.509
	17.	považovat	194	7.158	42.	teplota	92	6.480		17.	považovat	58	6.137	42.	kombinace	17	5.479
	18.	typ	216	7.157	43.	opatření	77	6.448		18.	shledat	7	6.056	43.	vhodný	35	5.471
	19.	místo	567	7.097	44.	začátečník	55	6.436		19.	dárek	16	5.958	44.	zkazit	5	5.468
	20.	hledání	95	6.968	45.	přípravek	64	6.436		20.	kondiční	5	5.914	45.	považovaný	4	5.454
	21.	léčba	114	6.941	46.	úprava	84	6.410		21.	plácnout	6	5.908	46.	označení	10	5.435
	22.	nástroj	127	6.939	47.	málo	178	6.401		22.	klimatický	8	5.819	47.	komentář	8	5.385
	23.	zejména	176	6.926	48.	partner	84	6.399		23.	zacházení	6	5.809	48.	evik	5	5.374
	24.	použít	142	6.911	49.	druh	137	6.394		24.	použití	21	5.803	49.	hygienicky	3	5.350
	25.	doplněk	89	6.908	50.	prostor	137	6.386		25.	stravovací	5	5.785	50.	absence	6	5.344

Příloha 8.: schopný × neschopný

SCHOPNÝ:	pořadí	lemma	Freq	logDice	pořadí	lemma	Freq	logDice	NESCHOPNÝ:	pořadí	lemma	Freq	logDice	pořadí	lemma	Freq	logDice
19 727	1.	zajistit	204	7.673	26.	konkurovat	54	6.411	1 066	1.	dočasně	15	7.596	26.	roztěkaný	2	5.739
	2.	ochotný	146	7.571	27.	člověk	592	6.397		2.	líný	10	7.338	27.	apatický	2	5.739
	3.	udržet	152	7.389	28.	plnit	66	6.385		3.	úplatný	5	7.121	28.	vůdkyně	2	5.722
	4.	reagovat	118	7.017	29.	ani	411	6.378		4.	totálně	8	6.980	29.	kloudný	2	5.719
	5.	poskytnout	111	6.995	30.	přijmout	86	6.372		5.	odtrhnout	8	6.724	30.	lenoch	2	5.719
	6.	být	16486	6.955	31.	rozlišit	51	6.328		6.	pojištěnec	5	6.552	31.	pitomec	3	5.634
	7.	pochopit	136	6.925	32.	pohyb	95	6.299		7.	kretén	4	6.524	32.	blbeček	2	5.633
	8.	zda	170	6.907	33.	zachytit	60	6.270		8.	blb	3	6.328	33.	mravný	2	5.622
	9.	rozpoznat	79	6.880	34.	udělat	191	6.258		9.	bezmocný	5	6.297	34.	sráč	2	5.609
	10.	vnímat	120	6.868	35.	identifikovat	52	6.251		10.	snílek	3	6.210	35.	ochromený	2	5.586
	11.	nabídnout	116	6.821	36.	pracovat	139	6.237		11.	invalida	3	6.143	36.	frustrovaný	2	5.555
	12.	vůbec	245	6.804	37.	splnit	58	6.178		12.	blbec	4	6.127	37.	ochromený	2	5.519
	13.	zvládnout	112	6.800	38.	jakýkoli	80	6.173		13.	bezradný	3	6.072	38.	zkorumpovaný	2	5.512
	14.	vytvořit	135	6.740	39.	řešit	83	6.164		14.	autoritářský	3	6.056	39.	průkaz	5	5.511
	15.	sám	348	6.717	40.	samostatný	58	6.138		15.	uznat	10	6.055	40.	dodržet	4	5.502
	16.	cokoli	92	6.714	41.	vykonávat	48	6.117		16.	zformulovat	3	6.033	41.	ovladatelný	2	5.488
	17.	dosáhnout	116	6.688	42.	přijímat	53	6.108		17.	naprosto	30	6.010	42.	debil	2	5.449
	18.	komunikovat	71	6.664	43.	takový	242	6.072		18.	banda	4	5.956	43.	dětinský	2	5.424
	19.	splácet	59	6.554	44.	odhadnout	45	6.036		19.	pohyb	39	5.935	44.	byrokratický	2	5.421
	20.	jedinec	81	6.540	45.	popsat	60	6.027		20.	omezenec	2	5.913	45.	pohnout	7	5.420
	21.	pojmut	59	6.471	46.	slovo	148	6.020		21.	všehoschopný	2	5.899	46.	uvěřit	6	5.384
	22.	určit	81	6.461	47.	čelit	47	6.012		22.	pracovně	3	5.875	47.	arogantní	2	5.376
	23.	rozeznat	57	6.431	48.	vytvářet	63	6.010		23.	molech	2	5.814	48.	způsobit	2	5.363
	24.	vysvětlit	95	6.422	49.	dostatečně	53	6.009		24.	manévrování	2	5.780	49.	idiot	3	5.352
	25.	posoudit	57	6.420	50.	vyřešit	53	6.008		25.	tklivý	2	5.764	50.	policistka	2	5.328

Příloha 9.: citlivý × necitlivý

CITLIVÝ:	pořadí	lemma	Freq	logDice	pořadí	lemma	Freq	logDice	NECITLIVÝ:	pořadí	lemma	Freq	logDice	pořadí	lemma	Freq	logDice
4 489	1.	pleť	162	9.171	26.	přístup	64	6.532	251	1.	neomalený	2	7.389	26.	Debdásův	1	6.771
	2.	pokožka	114	8.836	27.	duše	44	6.470		2.	zpfetrhávání	1	7.017	27.	ZKS	1	6.752
	3.	údaj	130	7.916	28.	osobní	63	6.445		3.	edbahňování	1	7.006	28.	poloslepý	1	6.752
	4.	komodita	39	7.859	29.	struna	15	6.387		4.	odklápění	1	6.989	29.	koprodukční	1	6.729
	5.	téma	145	7.580	30.	sociálně	15	6.367		5.	vrozeně	1	6.961	30.	Svengaarda	1	6.715
	6.	mimořádně	48	7.559	31.	senzor	17	6.351		6.	odkrvený	1	6.929	31.	bigotní	1	6.701
	7.	vysoce	50	7.543	32.	křehký	18	6.344		7.	blazeovaně	1	6.923	32.	posuzovatel	1	6.696
	8.	datum	88	7.398	33.	dotek	16	6.341		8.	THORTON	1	6.907	33.	producentský	1	6.678
	9.	politicky	30	7.361	34.	mráz	19	6.323		9.	rezistentní	2	6.902	34.	zahojený	1	6.674
	10.	velmi	353	7.307	35.	záření	18	6.274		10.	igraček	1	6.897	35.	ořez	1	6.665
	11.	suchý	52	7.225	36.	rekonstrukce	31	6.255		11.	lgnis	1	6.897	36.	vysypání	1	6.660
	12.	data	68	7.224	37.	přístroj	30	6.253		12.	osekání	1	6.897	37.	Fili	1	6.656
	13.	vnímavý	22	7.174	38.	sluch	13	6.236		13.	pochlebování	1	6.886	38.	uznaný	1	6.642
	14.	extrémně	29	7.122	39.	dotknout	27	6.234		14.	netečný	2	6.868	39.	špičkově	1	6.638
	15.	obzvlášť	34	7.022	40.	kůže	41	6.226		15.	poučený	2	6.868	40.	Koněv	1	6.599
	16.	detektor	20	6.895	41.	zranitelný	13	6.216		16.	S90	1	6.855	41.	zdevastovat	1	6.553
	17.	informace	141	6.888	42.	teplo	29	6.169		17.	znárodňování	1	6.835	42.	substance	2	6.543
	18.	únik	25	6.865	43.	partie	14	6.152		18.	dřabat	1	6.830	43.	exemplární	1	6.536
	19.	jemný	42	6.759	44.	inteligentní	16	6.071		19.	erotogenní	1	6.830	44.	přetěžování	1	6.500
	20.	nesmírně	27	6.639	45.	pozorný	11	6.058		20.	Wintr	1	6.820	45.	vypytávání	1	6.469
	21.	záležitost	45	6.631	46.	povaha	21	6.008		21.	zásah	23	6.814	46.	dřoubat	1	6.461
	22.	jedinec	40	6.624	47.	zvlášť	35	5.974		22.	MHC	1	6.810	47.	asanace	1	6.445
	23.	velice	56	6.603	48.	dráždit	10	5.928		23.	korodovat	1	6.810	48.	arogantní	2	6.424
	24.	empatický	14	6.582	49.	bytost	17	5.916		24.	dandy	1	6.795	49.	ohmatat	1	6.419
	25.	vůči	49	6.557	50.	dostatečně	21	5.874		25.	žežulka	1	6.781	50.	proluka	1	6.400

Příloha 10.: pravděpodobný × nepravděpodobný

PRAVDĚPODOBNÝ:	pořadí	lemma	Freq	logDice	pořadí	lemma	Freq	logDice	NEPRAVDĚPODOBNÝ:	pořadí	lemma	Freq	logDice	pořadí	lemma	Freq	logDice
3 427	1.	vysoce	64	8.085	26.	vrah	11	5.436	1 085	1.	krajně	45	9.630	26.	vskutku	3	5.051
	2.	málo	270	7.393	27.	statisticky	5	5.329		2.	vysoce	40	7.929	27.	vyloučený	2	5.041
	3.	zdát	157	7.281	28.	kandidát	10	5.310		3.	nanejvyš	12	7.005	28.	absurdní	3	5.018
	4.	nanejvyš	25	7.244	29.	výklad	9	5.262		4.	extrémně	13	6.962	29.	zneužití	2	5.013
	5.	jevit	35	7.159	30.	domněnka	5	5.160		5.	vrcholně	4	6.681	30.	vyslovovat	2	4.999
	6.	velmi	262	6.898	31.	ukončení	7	5.154		6.	statisticky	4	6.239	31.	složitost	2	4.969
	7.	vysvětlení	28	6.816	32.	tudíž	9	5.083		7.	velice	34	6.170	32.	zabiják	2	4.944
	8.	příčina	42	6.724	33.	únosce	4	5.068		8.	fluktuaace	3	6.030	33.	protihráč	2	4.937
	9.	dost	111	6.651	34.	značně	8	5.049		9.	značně	6	6.014	34.	považovat	24	4.933
	10.	hypotéza	15	6.419	35.	diagnóza	6	5.019		10.	zdát	58	5.951	35.	serozmělňovala	1	4.915
	11.	scénář	20	6.396	36.	připadat	22	5.012		11.	stěti	2	5.828	36.	cyklomotoru	1	4.915
	12.	mnohem	65	6.390	37.	pravděpodobný	8	5.002		12.	spojenectví	3	5.792	37.	Weyrauchův	1	4.915
	13.	pachatel	18	6.387	38.	možnost	44	4.986		13.	pravděpodobný	9	5.658	38.	Kancionálučeské	1	4.915
	14.	karcinogen	9	6.385	39.	sestava	7	4.893		14.	jakkoli	7	5.616	39.	Nechaise	1	4.915
	15.	velice	44	6.338	40.	celkem	15	4.855		15.	velmi	101	5.571	40.	zaika	1	4.915
	16.	výskyt	22	6.227	41.	však	96	4.854		16.	shledávat	2	5.500	41.	mo500	1	4.915
	17.	varianta	29	6.188	42.	guvernér	4	4.841		17.	náhoda	7	5.487	42.	Waldenpromer	1	4.915
	18.	docela	31	5.895	43.	budoucí	10	4.833		18.	bizarní	3	5.399	43.	souvýskyt	1	4.915
	19.	že	1754	5.891	44.	stejně	53	4.827		19.	připadat	25	5.357	44.	Leeová146	1	4.915
	20.	nakolik	8	5.758	45.	tedy	75	4.809		20.	jevit	7	5.335	45.	bezrozmnou	1	4.915
	21.	považovat	46	5.746	46.	mechanismus	7	4.808		21.	hypotéza	4	5.267	46.	sarah	1	4.915
	22.	viník	7	5.665	47.	koalice	6	4.792		22.	dost	39	5.238	47.	muchlovačí	1	4.914
	23.	příliš	58	5.650	48.	uspořádaný	4	4.787		23.	souhra	2	5.153	48.	čiro	1	4.914
	24.	původce	6	5.530	49.	romance	3	4.729		24.	událost	17	5.066	49.	Barf	1	4.914
	25.	pokládat	11	5.508	50.	etiologie	3	4.725		25.	mimořádně	5	5.053	50.	spoluexistovat	1	4.914

Příloha 11.: efektivní × neefektivní

EFEKTIVNÍ:	pořadí	lemma	Freq	logDice	pořadí	lemma	Freq	logDice	NEEFEKTIVNÍ:	pořadí	lemma	Freq	logDice	pořadí	lemma	Freq	logDice
4 108	1.	energeticky	72	8.883	26.	léčba	39	6.445	320	1.	vynakládání	3	8.121	26.	protizápadní	1	6.549
	2.	využívání	74	8.541	27.	flexibilní	13	6.414		2.	nákladově	2	7.300	27.	protrahovaný	1	6.549
	3.	využití	152	8.388	28.	algoritmus	15	6.336		3.	ekonomicky	8	7.275	28.	instrukčení	1	6.549
	4.	nákladově	36	8.132	29.	úspora	19	6.294		4.	multitasking	2	7.259	29.	zakázkově	1	6.545
	5.	vysoce	68	8.051	30.	takt	12	6.294		5.	kontraproduktivní	2	6.838	30.	zabředávat	1	6.545
	6.	univerzitní	32	7.481	31.	maximálně	20	6.280		6.	hospodárný	2	6.830	31.	dotování	1	6.536
	7.	řešení	156	7.451	32.	šetrný	13	6.274		7.	nákladný	6	6.739	32.	kvóta	4	6.532
	8.	nástroj	97	7.448	33.	zajistit	40	6.258		8.	maquiladoras	1	6.674	33.	demotivující	1	6.532
	9.	rychlý	109	7.383	34.	ekologicky	11	6.254		9.	hrudkovna	1	6.651	34.	Chávezův	1	6.532
	10.	ekonomicky	27	7.335	35.	spolupráce	42	6.222		10.	FCG	1	6.642	35.	komplikující	1	6.520
	11.	řízení	98	7.250	36.	provoz	45	6.205		11.	endemicky	1	6.629	36.	znárodněný	1	6.500
	12.	fungování	34	7.248	37.	výroba	52	6.194		12.	účetnický	1	6.629	37.	špás	1	6.496
	13.	komunikace	62	7.043	38.	velmi	161	6.182		13.	Rudolecký	1	6.629	38.	obłudně	1	6.473
	14.	umožňovat	66	6.935	39.	bezpečný	44	6.174		14.	NFA	1	6.621	39.	vysmívaný	1	6.453
	15.	učení	35	6.907	40.	data	31	6.128		15.	vychystávat	1	6.621	40.	politizace	1	6.442
	16.	nakládání	18	6.880	41.	plánování	16	6.118		16.	nahrávající	1	6.608	41.	omlazovací	1	6.430
	17.	metoda	68	6.855	42.	udržitelný	12	6.093		17.	paralelizace	1	6.603	42.	fragmentovaný	1	6.419
	18.	hospodaření	23	6.850	43.	používání	16	6.088		18.	WEF	1	6.603	43.	kupování	1	6.408
	19.	správa	46	6.678	44.	opatření	27	6.069		19.	zdlouhavý	3	6.603	44.	mrhání	1	6.378
	20.	způsob	138	6.559	45.	optimalizace	11	6.053		20.	Němečkův	1	6.595	45.	zbytný	1	6.374
	21.	ČVUT	15	6.553	46.	strategie	22	6.034		21.	shledávat	2	6.584	46.	Chaim	1	6.363
	22.	zajištění	23	6.532	47.	umožňující	11	6.026		22.	zkorumpovaný	2	6.570	47.	odbourání	1	6.331
	23.	mnohem	73	6.519	48.	investice	25	6.024		23.	dohledávání	1	6.557	48.	průměrnost	1	6.317
	24.	energie	64	6.495	49.	předpoklad	21	6.019		24.	žvanírna	1	6.553	49.	koncepční	2	6.296
	25.	úsporný	17	6.494	50.	zdroj	52	6.011		25.	XYZ	1	6.549	50.	Hapał	1	6.279

Příloha 12.: platný × neplatný

PLATNÝ:	pořadí	lemma	Freq	logDice	pořadí	lemma	Freq	logDice	NEPLATNÝ:	pořadí	lemma	Freq	logDice	pořadí	lemma	Freq	logDice
4 107	1.	znění	195	10.061	26.	nařízení	23	6.705	532	1.	synonymum	37	9.787	26.	altispinosa	1	5.942
	2.	legislativa	176	9.752	27.	nic	313	6.672		2.	hlasovací	8	8.248	27.	Uhurua	1	5.942
	3.	předpis	167	9.198	28.	jízdenka	16	6.665		3.	doložka	5	7.601	28.	smouvy	1	5.942
	4.	norma	137	8.728	29.	pas	28	6.660		4.	Retention	3	7.451	29.	odpíjí	1	5.942
	5.	synonymum	58	8.586	30.	dodržovat	22	6.594		5.	jack	4	7.225	30.	brachypomum	1	5.942
	6.	obecně	141	8.497	31.	osvědčení	13	6.554		6.	považovaný	5	7.112	31.	Coelurichthys	1	5.942
	7.	soulad	88	8.399	32.	ČSN	15	6.530		7.	strakonický	3	7.056	32.	Cerasetum	1	5.942
	8.	právní	135	8.249	33.	prd	12	6.497		8.	odevzdaný	3	6.932	33.	Alestes	1	5.942
	9.	univerzálně	37	8.131	34.	Sb	20	6.482		9.	startbit	2	6.926	34.	Rineloricaria	1	5.942
	10.	průkaz	49	7.919	35.	jízdní	18	6.479		10.	Barbodes	2	6.897	35.	Plecostomus	1	5.942
	11.	zákon	256	7.913	36.	rozpor	19	6.405		11.	Rencar	2	6.876	36.	Gonochaetodon	1	5.942
	12.	všeobecně	40	7.751	37.	úprava	43	6.404		12.	systematika	2	6.771	37.	riddlei	1	5.942
	13.	doklad	50	7.653	38.	licence	15	6.363		13.	směnka	3	6.704	38.	Trematocranus	1	5.942
	14.	aktuálně	47	7.632	39.	zákonný	17	6.354		14.	absolutně	8	6.662	39.	schultzei	1	5.939
	15.	dle	75	7.538	40.	ustanovení	16	6.337		15.	Data	2	6.640	40.	modestus	1	5.939
	16.	vyhláška	38	7.463	41.	dodržování	14	6.315		16.	lístek	17	6.583	41.	Pristella	1	5.939
	17.	územní	38	7.422	42.	dosud	46	6.301		17.	šekový	2	6.555	42.	Colossoma	1	5.939
	18.	referendum	29	7.238	43.	ústava	15	6.255		18.	prohlásit	46	6.516	43.	Pygocentrus	1	5.939
	19.	pravidlo	83	7.101	44.	certifikát	12	6.252		19.	středový	4	6.462	44.	Deidamie	1	5.937
	20.	smlouva	78	7.080	45.	účinný	23	6.235		20.	Moravia	2	6.445	45.	Crenicara	1	5.937
	21.	zákoník	24	7.017	46.	emisní	12	6.221		21.	referendum	7	6.398	46.	poodhrnovat	1	5.934
	22.	řád	55	6.999	47.	směrnice	14	6.216		22.	platný	13	6.363	47.	právně	2	5.931
	23.	ceník	17	6.953	48.	usnesení	12	6.169		23.	výpověď	11	6.266	48.	Balitoridae	1	5.931
	24.	Cichlasoma	14	6.790	49.	katastrální	12	6.169		24.	ujednání	2	6.233	49.	Mlátilík	1	5.929
	25.	povolení	28	6.780	50.	mezinárodně	10	6.167		25.	bezcný	2	6.178	50.	nezveřejnění	1	5.929

Příloha 13.: vinný × nevinný

VINNÝ:	pořadí	lemma	Freq	logDice		pořadí	lemma	Freq	logDice	NEVINNÝ:	pořadí	lemma	Freq	logDice		pořadí	lemma	Freq	logDice
2 300	1.	réva	413	12.125		26.	Lechovice	7	6.622	2 306	1.	zdánlivě	54	8.399		26.	vraždění	5	5.866
	2.	ocet	229	10.862		27.	valtický	7	6.604		2.	vinný	44	7.700		27.	výraz	28	5.859
	3.	sklep	191	10.012		28.	keř	15	6.578		3.	civilista	19	7.631		28.	tvor	8	5.840
	4.	sklípek	70	9.772		29.	bar	24	6.577		4.	vraždit	16	7.363		29.	kukuře	4	5.803
	5.	shledat	74	9.474		30.	sklenka	13	6.562		5.	oběť	65	7.307		30.	flirt	4	5.738
	6.	uznat	133	9.466		31.	obviněný	10	6.481		6.	zabíjet	18	6.911		31.	ukojit	4	5.704
	7.	hrozen	48	8.845		32.	lež	14	6.438		7.	dětsky	9	6.910		32.	dívka	31	5.691
	8.	střík	27	8.532		33.	vinohrad	7	6.432		8.	tvářička	9	6.791		33.	zvířátko	5	5.645
	9.	lžíce	95	8.292		34.	kyselina	17	6.430		9.	zabíjení	10	6.753		34.	utrpení	8	5.617
	10.	mošt	19	7.896		35.	ublížení	7	6.421		10.	Gøran	8	6.672		35.	úsměv	22	5.609
	11.	vinný	46	7.765		36.	kvasinka	7	6.415		11.	zavraždit	13	6.512		36.	čistý	21	5.604
	12.	pěstování	27	7.652		37.	Wilders	6	6.352		12.	viník	9	6.439		37.	zcela	46	5.546
	13.	lístek	41	7.470		38.	sud	9	6.347		13.	lež	14	6.437		38.	stvoření	6	5.545
	14.	klobása	16	7.430		39.	citronový	10	6.167		14.	shledat	9	6.432		39.	odsoudit	8	5.545
	15.	odřůďa	26	7.292		40.	víno	35	6.153		15.	naivní	10	6.412		40.	beránek	4	5.524
	16.	Valtice	12	7.282		41.	odsoudit	12	6.131		16.	mučit	8	6.342		41.	dětský	24	5.524
	17.	lžička	29	7.094		42.	spáchání	6	6.129		17.	žertík	6	6.310		42.	krev	27	5.497
	18.	obžalovaný	17	7.074		43.	Chateau	5	6.099		18.	dívka	7	6.232		43.	duše	19	5.466
	19.	jablečný	12	7.004		44.	list	32	6.065		19.	popravit	7	6.169		44.	Ron	6	5.408
	20.	šlahoun	9	6.884		45.	porostlý	6	6.064		20.	ubližovat	7	6.163		45.	hlásek	4	5.403
	21.	pěstovat	19	6.799		46.	destilát	5	6.057		21.	prolít	5	6.042		46.	zabít	20	5.381
	22.	mok	9	6.799		47.	bílý	67	6.041		22.	tušící	5	6.025		47.	jehňátko	3	5.372
	23.	kutný	10	6.781		48.	plněný	6	6.039		23.	naprosto	30	5.897		48.	škádlení	3	5.371
	24.	mł	26	6.780		49.	želé	5	5.997		24.	žert	6	5.890		49.	Hutu	3	5.361
	25.	vinice	11	6.658		50.	zločin	13	5.973		25.	poznámka	17	5.876		50.	pohnat	3	5.337

Příloha 14.: příznivý × nepříznivý

PŘÍZNVIVÝ:	pořadí	lemma	Freq	logDice	pořadí	lemma	Freq	logDice	NEPŘÍZNVIVÝ:	pořadí	lemma	Freq	logDice	pořadí	lemma	Freq	logDice
2 947	1.	počasí	172	9.036	26.	vytvářet	37	6.313	1 519	1.	počasí	193	9.409	26.	faktor	19	6.093
	2.	podmínka	276	8.296	27.	vyhlídka	12	6.300		2.	povětrnostní	31	8.988	27.	chránit	20	6.052
	3.	ohlas	38	8.109	28.	pořizovací	8	6.235		3.	prognóza	24	8.067	28.	korigovat	4	6.006
	4.	okolnost	83	7.975	29.	dopad	21	6.213		4.	klimatický	30	8.006	29.	klima	8	5.994
	5.	klima	40	7.886	30.	velmi	155	6.151		5.	vliv	148	7.913	30.	karyotyp	3	5.986
	6.	vliv	145	7.785	31.	vlastnost	30	6.079		6.	okolnost	66	7.849	31.	ekologicky	4	5.941
	7.	účinek	79	7.733	32.	přijetí	13	6.075		7.	zvrátit	15	7.712	32.	odolnost	8	5.925
	8.	klimatický	30	7.548	33.	prostředí	57	6.066		8.	podmínka	173	7.696	33.	navzdory	15	5.905
	9.	cenově	21	7.523	34.	prognosticky	6	6.045		9.	krajně	14	7.643	34.	hydrologický	3	5.884
	10.	prognóza	23	7.433	35.	relativně	15	6.023		10.	prognosticky	9	7.572	35.	sdělování	3	5.878
	11.	cena	259	7.306	36.	vlhkostní	6	6.008		11.	dopad	40	7.384	36.	prohlubování	3	5.854
	12.	efekt	43	7.229	37.	souhra	7	5.952		12.	účinek	43	7.036	37.	šok	8	5.815
	13.	klimatický	13	7.132	38.	veelku	9	5.940		13.	bilance	13	7.014	38.	následek	14	5.814
	14.	ekonomický	48	6.893	39.	půdní	8	5.901		14.	skóre	13	6.967	39.	osud	18	5.769
	15.	vývoj	84	6.891	40.	odezva	8	5.881		15.	vývoj	76	6.839	40.	publicita	3	5.734
	16.	vítr	48	6.858	41.	patogen	6	5.867		16.	situace	140	6.775	41.	dlouhodobě	12	5.721
	17.	mikroklima	10	6.679	42.	dojem	24	5.861		17.	příznivý	19	6.681	42.	působení	12	5.688
	18.	příznivý	23	6.652	43.	působení	16	5.856		18.	stav	93	6.539	43.	sociální	40	5.669
	19.	konstelace	10	6.625	44.	podnebí	6	5.849		19.	demografický	6	6.508	44.	minimalizace	3	5.662
	20.	stanoviště	18	6.590	45.	atmosféra	20	5.787		20.	klimaticky	4	6.349	45.	patogen	3	5.662
	21.	mimořádně	19	6.517	46.	ekologicky	6	5.787		21.	zlomit	11	6.319	46.	úkryt	5	5.648
	22.	spotřeba	28	6.495	47.	podstatně	11	5.781		22.	překonání	5	6.276	47.	životní	30	5.637
	23.	poměr	23	6.434	48.	ekonomika	17	5.778		23.	prognostický	4	6.246	48.	vyrovnávat	4	5.596
	24.	recenze	11	6.393	49.	poměry	10	5.740		24.	důsledek	29	6.139	49.	ovlivnění	3	5.587
	25.	situace	108	6.352	50.	předpověď	8	5.727		25.	poměry	10	6.122	50.	vnější	13	5.551

Příloha 15.: pohodlný × nepohodlný

POHODLNÝ:	pořadí	lemma	Freq	logDice		pořadí	lemma	Freq	logDice	NEPOHODLNÝ:	pořadí	lemma	Freq	logDice		pořadí	lemma	Freq	logDice
3 712	1.	křeslo	164	8.975		26.	náušník	11	6.547	676	1.	svědek	26	7.041		26.	matrace	4	5.719
	2.	sedáčka	56	8.347		27.	ergonomický	11	6.480		2.	exulant	3	6.845		27.	stísněný	2	5.696
	3.	ovládání	72	8.282		28.	nábytek	26	6.477		3.	likvidace	8	6.612		28.	fadňák	1	5.597
	4.	sezení	38	7.886		29.	manipulace	16	6.471		4.	vyvražďování	2	6.457		29.	sci-fifestivalech	1	5.597
	5.	nošení	29	7.736		30.	uvěřitelně	15	6.398		5.	likvidovat	4	6.335		30.	příšlíš	1	5.597
	6.	pohovka	44	7.704		31.	praktický	35	6.391		6.	štvanice	2	6.331		31.	Máslův	1	5.597
	7.	sedadlo	48	7.516		32.	měkký	22	6.379		7.	namáhavý	3	6.270		32.	sedmispáče	1	5.595
	8.	prostorový	27	7.417		33.	mnohem	64	6.352		8.	sedáčka	6	6.242		33.	šťourač	1	5.595
	9.	křesílko	20	7.324		34.	stylový	13	6.300		9.	tvárování	2	6.113		34.	zpochybňovač	1	5.593
	10.	bydlení	46	7.302		35.	držení	12	6.300		10.	krápně	3	6.081		35.	inkoherece	1	5.593
	11.	posezení	23	7.273		36.	postel	51	6.297		11.	nehnutě	2	6.072		36.	orleanistických	1	5.593
	12.	klávesnice	27	7.219		37.	uvelebit	10	6.270		12.	zbavit	19	6.061		37.	drncající	1	5.593
	13.	obsluha	25	7.045		38.	teniska	11	6.263		13.	úporný	2	6.057		38.	pozlacovač	1	5.591
	14.	bezpečný	75	6.972		39.	polstrovaný	9	6.228		14.	sedátko	2	6.043		39.	pročůraný	1	5.591
	15.	ušák	14	6.888		40.	bota	31	6.218		15.	židle	20	5.989		40.	rozkodrcaný	1	5.588
	16.	cestování	22	6.883		41.	elegantní	16	6.197		16.	leč	4	5.896		41.	jum	1	5.588
	17.	židle	48	6.880		42.	příjemný	46	6.192		17.	čistič	2	5.894		42.	záhyb	2	5.586
	18.	rychlý	75	6.871		43.	komfortní	11	6.189		18.	podpatek	4	5.870		43.	proležený	1	5.586
	19.	obuv	17	6.866		44.	kalhoty	21	6.185		19.	odcizení	2	5.849		44.	Hnojany	1	5.586
	20.	sedací	15	6.865		45.	lehátko	10	6.149		20.	Pelikán	2	5.848		45.	komeracionalizovaný	1	5.586
	21.	poloha	41	6.848		46.	otevírání	10	6.141		21.	zchátralý	2	5.816		46.	medfour	1	5.584
	22.	umožňovat	57	6.756		47.	kožený	14	6.119		22.	schoulit	2	5.809		47.	Padreho	1	5.584
	23.	oblečení	38	6.718		48.	tlachový	22	6.096		23.	odstranit	11	5.801		48.	nábožensko-právní	1	5.582
	24.	používání	23	6.688		49.	podvozek	12	6.095		24.	oponent	2	5.741		49.	hlasatelův	1	5.578
	25.	útulný	14	6.612		50.	krb	13	6.077		25.	poloha	14	5.733		50.	náuštek	1	5.572

Příloha 16.: stálý × nestálý

STÁLÝ:	pořadí	lemma	Freq	logDice		pořadí	lemma	Freq	logDice	NESTÁLÝ:	pořadí	lemma	Freq	logDice		pořadí	lemma	Freq	logDice
4 171	1.	míchání	373	11.251		26.	komise	35	6.449	255	1.	vrtkavý	4	8.508		26.	patologicky	1	6.729
	2.	expozice	304	10.220		27.	relativně	23	6.423		2.	tvarově	2	7.023		27.	pohádkář	1	6.724
	3.	převod	62	8.355		28.	muzeum	43	6.410		3.	archiv4	1	7.000		28.	konstelace	2	6.703
	4.	vařit	89	8.134		29.	mise	17	6.390		4.	lagunový	1	7.000		29.	veverčí	1	6.692
	5.	spolupracovník	49	7.859		30.	přilévat	11	6.378		5.	Chajdas	1	7.000		30.	provzdušnění	1	6.683
	6.	udržovat	62	7.621		31.	dohled	21	6.377		6.	polsko-česko-nizozem	1	7.000		31.	meziproduct	1	6.674
	7.	teplota	107	7.597		32.	povařit	12	6.370		7.	akcionář	6	6.993		32.	aprilový	1	6.669
	8.	zákazník	107	7.519		33.	restovat	11	6.355		8.	poloacetal	1	6.983		33.	přelétavý	1	6.625
	9.	tvarově	23	7.414		34.	věnovaný	15	6.338		9.	agaritin	1	6.972		34.	předvídatelný	4	6.617
	10.	zaměstnání	43	7.413		35.	zákaznice	11	6.312		10.	derivovaný	1	6.961		35.	nenasytnost	1	6.595
	11.	šlehání	22	7.314		36.	zastoupení	15	6.289		11.	sociokulturně	1	6.945		36.	afektovaný	1	6.595
	12.	var	25	7.222		37.	příjem	31	6.271		12.	Sedlákův	1	6.934		37.	žálostivý	1	6.574
	13.	host	75	7.158		38.	člen	65	6.258		13.	Philippův	1	6.897		38.	rozkladný	1	6.553
	14.	výstava	73	7.144		39.	přivést	26	6.255		14.	emočně	2	6.891		39.	napiňující	1	6.545
	15.	angažmá	24	7.113		40.	eukr	32	6.248		15.	uhýbavý	1	6.881		40.	tenkostěnný	1	6.516
	16.	smažit	20	7.071		41.	neměnný	11	6.199		16.	živořící	1	6.876		41.	podnebí	2	6.512
	17.	vlhkost	31	7.053		42.	rozpustit	13	6.183		17.	žilný	1	6.866		42.	vpadlý	1	6.512
	18.	výbor	43	7.037		43.	udržení	13	6.163		18.	Murranův	1	6.845		43.	koproduct	1	6.508
	19.	přísun	20	7.000		44.	členka	12	6.146		19.	Cavour	1	6.845		44.	pomálu	1	6.508
	20.	rozhodčí	25	6.876		45.	partnerka	13	6.105		20.	znejistělý	1	6.845		45.	glaciál	1	6.508
	21.	klientela	15	6.693		46.	přilít	10	6.101		21.	Hermanová	1	6.815		46.	vznětlivý	1	6.488
	22.	mírný	28	6.626		47.	obyvatel	41	6.087		22.	směnitelný	1	6.795		47.	zvěrokruh	1	6.480
	23.	udržování	15	6.601		48.	řada	44	6.055		23.	Cl	1	6.791		48.	kolísavý	1	6.476
	24.	pohon	22	6.538		49.	zajišťovat	20	6.048		24.	pomíjející	1	6.776		49.	Arabella	1	6.465
	25.	zaměstnanec	54	6.450		50.	návštěvník	31	6.003		25.	měňavý	1	6.738		50.	mediovaný	1	6.453